

بسم الله الرحمن الرحيم

روانشناسی تربیتی

از سری کتاب‌های جامع روان‌آموز (درسنامه + تست) شامل تست‌های کنکور سال‌های اخیر

منطبق بر محتوای کلاس‌های جامع روان‌آموز

۹۰ درصد تطابق با کنکور سال گذشته

بروزرسانی دائمی در طول سال تحصیلی ۱۴۰۲

سخن روان‌آموز

علم هم برای خودش سلسله مراتبی دارد، مثلاً اولین سطح علم، چارچوب‌های ثابت‌اند، مثل پل‌ها و ساختمان‌ها که مطالعه آن کار مهندسان عمران است. در سطح دوم به ساعت‌واره‌ها می‌رسیم، مثل ساعت و موتور خودرو، این‌ها بر خلاف سطح قبل حرکت هم می‌کنند، مهندسی مکانیک این موارد را بررسی می‌کند. در سطح سوم، دستگاه‌های برنامه‌پذیرند، مثل ترموستات که علاوه بر آن که حرکت می‌کند، می‌شود به آن برنامه داد، برنامه‌نویسی کامپیوتر و علم مهندسی کنترل در این سطح است. سطح بعدی سلول است، تک یاخته زنده‌ای که مستقلاً می‌تواند، تولید مثل کند و با محیط ارتباط برقرار کند، دنیای خیلی پیچیده‌تر از دنیای مهندسی! رشته‌های زیست‌شناسی و ژنتیک در این سطح از علم فعالیت می‌کنند. سطح بعدی گیاه و اندام‌هاست، مجموعه‌ای از سلول‌ها که با هم تقسیم وظیفه می‌کنند و هرکدام کاری را به عهده می‌گیرند، رشته‌های پزشکی و گیاه‌شناسی در این سطح فعالیت می‌کنند. سطح بعدی حیوانات هستند، از اینجا آگاهی آغاز می‌شود، جاندارانی که آموزش پذیرند و از تجربه‌های قبلی درس می‌گیرند، کسانی که حیوانات را آموزش می‌دهند و روانشناسان رفتارگرا در این سطح فعالیت می‌کنند. سطح بعدی فهم و تحلیل هیجانات و رفتار انسان خودآگاه است که به لحاظ پیچیدگی فراتر از تمام علوم پزشکی و مهندسی، در بالاترین سطوح علم قرار می‌گیرد. جایی که شما با شگفتی‌های ذهن انسان روبه‌رو می‌شوید و مسایلی را حل می‌کنید که علوم پزشکی و مهندسی، نه تنها، راه‌حلی نمی‌توانند ارائه دهند، بلکه حتی ابزاری برای پیدا کردن مساله ندارند. اینجا آغاز دنیای روان‌شناسی است. خوشحالیم که در رویای بزرگ اکتشاف این سرزمین شگفت‌انگیز، قدم به قدم همراه شما هستیم!

مقدمه مولف

تصور کنید، وسط یک کلاس شلوغ ایستاده‌اید، شما دانش لازم را دارید و مخاطب شما به این دانش نیازمند است، اما هر کاری می‌کنید، راهی برای انتقال دانش خود پیدا نمی‌کنید و کسی حرف‌های شما را متوجه نمی‌شود؛ انگار من گنگ خواب دیده و عالم تمام کر، من عاجز ز گفتن و خلق از شنیدنش! اما به جز آزمون و خطا، چاره‌کار برای تبدیل شدن به یک معلم عالی چیست؟ این کتاب که حاصل تجربه، دانش و نظریات بهترین معلم‌های زمانه ماست، چاره این درد است. کنکور که تازه اول راه است، خاطرتان جمع، این کتاب در شش بخش و بیست و دو فصل، با محوریت منبع اصلی درس روانشناسی تربیتی کنکور، یعنی روانشناسی تربیتی نوین سیف و پوشش‌دهی حداکثری منابع دیگر از جمله تربیتی سانتراک، بیابانگرد، کدیور و نظریه‌های یادگیری سیف تمام نکات مهمی که برای کنکور نیاز دارید را شامل می‌شود. در این کتاب، سعی کرده‌ایم تمام مطالب مهم به طور خلاصه آورده شود و نکته‌ای از قلم نیفتد. برای خواندن این کتاب و فهم بهتر آن خوب است در آغاز مطالعه، مطالب فصل را روخوانی کنید و در دور دوم برای فهم عمیق مطلب تلاش کنید. با توجه به اینکه سوالات کنکور به سمت مفهومی شدن پیش می‌رود، لازم است که دانسته‌های خود را عمیق و سازمان‌یافته کنید تا به درک جامعی از مطالب کتاب برسید. برای رسیدن به فهم عمیق از مطالب، می‌توانید تصور کنید که اگر معلم بودید، از آنچه خوانده‌اید چگونه استفاده می‌کردید؟ در انتها، مجدداً مطالب تازه آموخته شده را برای خود شرح دهید. ما مثل همیشه مشتاقانه از نظرات شما برای بهبود کتاب استقبال می‌کنیم. تجربیاتتان در مورد کتاب، نتیجه کنکور و به کارگیری دانش روانشناسی تربیتی را حتماً از طریق QR code داخل کتاب با ما در میان بگذارید. در پایان، از پدر، مادر، همسر و پسر نازنینم که در این مسیر با صبر و حمایت خود در کنار من بودند، صمیمانه سپاسگزارم.

سیده هدی شجاعی، تابستان ۱۴۰۴

روایت از زندگی کن!

ستاره های روان آموز

سال	رتبه کشوری در آگرایش	نام و نام خانوادگی
۱۴۰۱	+ ۳۹ بالینی - ۱۷ روانسنجی - ۲۳ کودکان - ۳۶ تربیتی	نیما خوش فطرت
۱۳۹۹	+ ۱۷ بالینی	طاهرا سلاجقه
۱۴۰۱	+ ۴۹ عمومی - ۱۸ بالینی	محباب شرفیه
۱۴۰۰	+ ۱۹ بالینی	فاطمه عموزاده
۱۳۹۹	* ۲۱ بالینی - ۲۹ سلامت - ۱۹ بالینی کودک	آرزو نجیب مقدم
۱۴۰۱	+ ۲۰ روانسنجی	علیرضا باغبان
۱۴۰۰	+ ۲۰ بالینی	مهسا کشاورز
۱۴۰۰	+ ۲۷ بالینی - ۲۶ کودکان - ۳۰ روانسنجی	علی جولانی
۱۴۰۱	+ ۲۷ تربیتی	نیکو صدوری
۱۴۰۱	* ۲۷ بالینی - ۲۸ بالینی کودک - ۲۸ سلامت - ۳۱ بهداشت روان	ویدا کوه پیمای
۱۴۰۱	+ ۲۸ عمومی - ۲۸ بالینی - ۴۸ روانسنجی - ۳۴ کودکان	ریحانه گل کوند
۱۴۰۰	+ ۲۸ عمومی	عالیه مرادی
۱۴۰۱	+ ۳۱ بالینی	فاطمه جباری
۱۴۰۱	+ ۳۱ عمومی - ۴۷ بالینی	شیدا عباس زاده
۱۳۹۹	+ ۳۱ بالینی	ملیکا بهرامی
۱۴۰۰	* ۳۲ بهداشت روان - ۳۶ سلامت - ۵۰ بالینی	مهدی میروبیان
۱۴۰۱	+ ۴۲ روانسنجی - ۳۵ کودکان	پریسا کیلا
۱۴۰۱	+ ۳۷ عمومی	علی قائم مقام
۱۴۰۰	+ ۳۷ بالینی	سپیده کاروان
۱۴۰۰	+ ۳۸ عمومی - ۴۰ بالینی	حسین اصلا
۱۴۰۱	+ ۳۹ عمومی - ۴۳ روانسنجی - ۵۰ کودکان	یاسمن کریمی
۱۴۰۱	+ ۳۹ روانسنجی	زهرا نجیبی
۱۴۰۱	+ ۴۷ عمومی - ۳۹ کودکان	فاطمه بزرگ
۱۴۰۱	+ ۴۰ بالینی	فرزانه عبدی
۱۴۰۱	+ ۴۲ عمومی - ۱۴ بالینی	فاطمه کرمزانی
۱۴۰۰	+ ۴۸ عمومی - ۴۲ بالینی - ۵۰ کودکان	فاطمه خسروانجام
۱۴۰۱	+ ۴۳ عمومی	علی خداپناه
۱۳۹۹	+ ۴۴ بالینی	نگار فراحی
۱۴۰۰	+ ۴۵ عمومی	فاطمه ایمانی
۱۴۰۱	+ ۴۶ بالینی	محمد مهدی آبرزاده
۱۴۰۰	+ ۴۷ بالینی	مریم میراشه
۱۴۰۱	+ ۴۸ تربیتی	زهرا نیاپیش راد
۱۴۰۰	+ ۴۸ بالینی	گوثریوسفی

سال	رتبه کشوری در آگرایش	نام و نام خانوادگی
۱۴۰۱	+ ۲ عمومی - ۱ بالینی - ۸ روانسنجی - ۵ کودکان - ۲۳ تربیتی	زهرا قاسمی
۱۳۹۹	+ ۱ تربیتی - ۴۷ کودکان	نیما فزیدی
۱۳۹۸	+ ۱ بالینی	فائزه قدمی
۱۴۰۱	+ ۶ عمومی - ۲ بالینی - ۲۲ روانسنجی - ۱۵ کودکان	مهرناز یوسفی
۱۳۹۹	+ ۲ عمومی - ۹ بالینی	مهسا محمدی
۱۳۹۹	* ۲ بالینی - ۵ بهداشت روان - ۳ سلامت - ۲ بالینی کودک	سارا بابایی
۱۴۰۰	+ ۳ روانسنجی	نجمه نورری
۱۳۹۸	+ ۱۰ عمومی - ۳ بالینی - ۳۹ کودکان	فریبا میری
۱۴۰۱	+ ۸ عمومی - ۴ بالینی - ۱۲ روانسنجی - ۲۳ کودکان - ۳۰ تربیتی	مجتبی حدائق
۱۴۰۰	+ ۸ عمومی - ۱۲ بالینی - ۱۲ روانسنجی - ۴ کودکان	سارا صابری
۱۳۹۹	+ ۴ کودکان - ۱۱ روانسنجی	فاطمه مجیدی
۱۳۹۹	+ ۴ عمومی - ۶ بالینی - ۱۰ روانسنجی - ۱۳ کودکان	امیرحسین ارفع رحیمیان
۱۴۰۱	+ ۳۲ عمومی - ۵ بالینی - ۳۸ روانسنجی	فرزانه قیومی
۱۴۰۱	+ ۵ عمومی - ۱۲ بالینی - ۳۴ روانسنجی - ۳۱ کودکان	علی سلیمی
۱۴۰۰	+ ۲۰ عمومی - ۵ بالینی	محمد علی حائری
۱۴۰۰	+ ۵ عمومی - ۱۶ بالینی - ۹ روانسنجی - ۱۱ کودکان - ۲۵ تربیتی	علیرضا محمودی
۱۳۹۹	+ ۵ کودکان - ۳۲ عمومی - ۳۵ بالینی	زهرا آقاجانی
۱۴۰۱	* ۶ بهداشت روان - ۱۰ سلامت - ۱۶ بالینی - ۱۶ بالینی کودک	زهرا قاسمی
۱۴۰۰	+ ۶ عمومی - ۷ بالینی - ۸ روانسنجی - ۱۰ کودکان - ۲۷ تربیتی	انوشا ناصر طاهر
۱۴۰۱	+ ۷ تربیتی	مرضیه زمانی
۱۴۰۱	* ۷ بهداشت روان - ۲۳ سلامت	امیر مهدی امرانی
۱۴۰۱	* ۷ بهداشت روان - ۱۸ سلامت - ۳۴ بالینی - ۳۴ بالینی کودک	علیرضا باغبان
۱۴۰۰	+ ۷ عمومی - ۴۴ بالینی - ۱۵ کودکان - ۲۳ روانسنجی	سارا جلودار
۱۳۹۹	* ۱۰ بالینی - ۸ بهداشت روان - ۷ سلامت - ۱۰ بالینی کودک	ساینا فتح الله زاده
۱۴۰۱	* ۸ بالینی - ۹ سلامت - ۸ بالینی کودک	ندا اقلی پور
۱۴۰۱	+ ۴ عمومی - ۹ بالینی - ۵۴ روانسنجی - ۳۸ کودکان	زهرا الهادی
۱۴۰۰	+ ۹ عمومی - ۳۶ بالینی - ۲۹ روانسنجی - ۳۰ کودکان	سعید پایدار فرد
۱۳۹۸	+ ۱۱ بالینی	مهسا هونجانی
۱۴۰۱	+ ۱۲ عمومی - ۲۴ بالینی - ۱۴ روانسنجی - ۲۷ کودکان - ۳۴ تربیتی	پریا الفتی
۱۳۹۹	+ ۱۲ بالینی - ۳۹ عمومی	سپیده سعادت
۱۴۰۰	+ ۱۳ عمومی - ۲۶ بالینی - ۲۱ روانسنجی - ۳۹ کودکان	سینا صبور
۱۳۹۸	+ ۱۳ بالینی	زینب قاسمی
۱۳۹۹	+ ۲۲ عمومی - ۱۴ بالینی - ۳۱ روانسنجی - ۴۲ کودکان	سارا الله وردی

+ داوطلب وزارت علوم
* داوطلب وزارت بهداشت

برای اطلاع از جدیدترین ستاره های سال ۱۴۰۲ روان آموز، QR code را اسکن کن.
راستی تابه حال از خوردن پرسیده ای چراتویکی از هزار هزار ستاره مانباشی!؟

نظرات رتبه برترها

زهرا قاسمی - رتبه ۱ کنکور ۱۴۰۱

اصلا باور نمی‌کردم همونطور که در آزمون جامع روان آموز رتبه تک رقمی شدم در کنکور واقعی هم همینطور بشه. من از کتاب‌ها، کلاس‌ها و اپلیکیشن نارنگی خیلی استفاده کردم و به نظرم واقعا اثرگذار بود.

مجتبی حدائق - رتبه ۴ کنکور ۱۴۰۱

کلاس‌های رشد و بالینی خانم دکتر خجوی خیلی جامع مباحث رو پوشش می‌دادن و من دو هفته آخر برای دوره و مرور بهشون تکیه کردم و برای شخص من خیلی مفید و کاربردی بودن.

زهرا احمدی - رتبه ۹ کنکور ۱۴۰۱

من از کتاب‌ها و کلاس‌های روان آموز استفاده کردم. قطعاً نقش پررنگی در این مسیر داشت و اگر این کتاب‌ها به این خوبی تالیف نمی‌شدند، جمع‌آوری این نکات از کتب مختلف قطعاً کار طاقت فرسا و غیرممکنی بود. آزمون جامع مرحله یک رو هم شرکت کردم و در اون آزمون به نظرم سوال‌های خیلی خوبی طرح شده بود.

سارا صابری - رتبه ۴ کنکور ۱۴۰۰

از همه محصولات روان آموز از جمله کلاس رشد و بالینی و کتابها استفاده کردم. واقعا ممنونم که تو سال کنکور نه مثل موسسه‌های کنکوری، بلکه مثل یه دوست واقعی کنارمون بودن.

محمدعلی حائری - رتبه ۵ کنکور ۱۴۰۰

لازم می‌دونم که یک تشکر ویژه از مجموعه روان آموز داشته باشم که واقعا در موفقیت من موثر بود و به کنکوری‌های آینده هم کتابا و جزوات و مخصوصاً اپ نارنگی روان آموز رو پیشنهاد می‌کنم.

سارا جلوداری - رتبه ۷ کنکور ۱۴۰۰

من خیلی خوشحالم که تو مسیر کنکور روان آموز رو کنارم داشتم؛ چون تیم کاملیه، چه از نظر منابع درسی و کلاس‌های آنلاین و چه از نظر طرح‌های مشاوره، انتخاب مناسبیه.

زهرا آقاجانی - رتبه ۵ کنکور ۱۳۹۹

من از کتاب‌های روان آموز استفاده کردم و واقعا به دور از اغراق می‌گم خیلی فوق‌العاده بود. بین تمامی جزوات و کتاب‌های کمک آموزشی روان آموز بهترینیه. کتاب‌هایی کامل، بدون اضافه‌گویی و واقعا مختصر و مفیده. محتوای غنی کتاب‌های روان آموز علاوه بر اینکه در طول سال مناسبترین منابع جمع‌بندی هم هستن، اگر دوباره به عقب برگردم حتماً از خدمات مشاوره روان آموز هم کمک می‌گیرم.

فریامیری - رتبه ۳ کنکور ۱۳۹۸

من ابتدا قصد داشتم منابع اصلی رو بخونم ولی به علت کمبود وقت از کتاب‌های روان آموز استفاده کردم که خیلی برام مفید بود و خودم فکر نمی‌کردم تکیه کردن به خلاصه‌ها بتونه همچین نتیجه‌ای برام داشته باشه.

سینا محمدباقری - رتبه ۳ کنکور ۱۴۰۰

با توجه به پراکندگی منابع، حجم گسترده و محدودیت زمانی که داشتم، دنبال یک منبع جامع و در عین حال اقتصادی می‌گشتم و در نهایت کتاب روان آموز رو انتخاب کردم و کاملاً راضی بودم.

مرضیه زمانی - رتبه ۷ کنکور ۱۴۰۱

یک بار در آزمون آزمایشی شرکت کردم که در ترتیب پاسخگویی به دروس خیلی کمکم کرد. رتبه‌ام چهار شد، اپ نارنگی رو داشتم، ولی خب دیر باهاش آشنا شدم، از کارگاه رشد خانم خجوی هم استفاده کردم. همچنین ممنونم ازشون که یه سری خدمات آموزشی درسایت روان آموز رو رایگان در اختیار داوطلبین قرارمی‌دن.

محمد احمدوند - رتبه ۱۲ کنکور ۱۴۰۱

خوشبختانه پوشش جامع کتاب‌های روان آموز باعث شد که بی‌نیاز از مطالعه منابع اولیه باشم؛ این مسئله به ویژه درباره کتاب آسیب‌شناسی روانی صدق می‌کرد.

فاطمه ایمانی - رتبه ۴۵ کنکور ۱۴۰۰

کلاس‌های بالینی و رشد خانم خجوی عبور از چالش رو برام ممکن کرد. بازخورد خوبی هم از یادگیریم می‌گرفتم. رشد سه برابر درصدهامو نشون میداد. تمام مطالب سخت و مبهمی که برام وجود داشت با توضیحات عمیق خانم دکتر به نقطه قوت تبدیل شدن. موسسه روان آموز با تمام کتاب‌ها و کلاس‌ها و اپلیکیشن‌ها یه مرجع بی‌کم و کاست برای کنکور روانشناسیه.

انوشا ناصرطاهری - رتبه ۶ کنکور ۱۴۰۰

مطالعه برای ارشد روانشناسی رو از سایت روان آموز شروع کردم. رفرنس‌های معرفی شده رو پیدا کردم و خوندم. از کتاب‌های روان آموز استفاده کردم و راضی بودم چون پوشش دهی خوبی از نکات اصلی داره.

نیما فریدتی - رتبه ۱ کنکور ۱۳۹۹

من به شخصه چون یک هفته مانده به کنکور مطالعه و مرور منابع رو تمام کرده بودم، از طرفی هم دیدی نسبت به شکل کنکور نداشتم و تا حدی هم استرس داشتم، تصمیم گرفتم آزمون جامع آخر را شرکت کنم که بسیار در جمع‌بندی، مطالعه‌ی نکات مهم و جامانده و البته سنجش از خودم، به من کمک کرد.

فانزه قدمی - رتبه ۱ کنکور ۱۳۹۸

من از کتاب‌ها و برنامه نارنگی استفاده کردم. روان آموز موسسه واقعا خوبیه و کیفیت کتاب‌ها خوب است.

مهسا هونجانی - رتبه ۱۱ کنکور ۱۳۹۸

من خیلی از کتاب‌های روان آموز و مطالب سایتشون استفاده کردم و بی‌تعارف به نظرم روان آموز یکی از منطقی‌ترین و صحیح‌ترین کتاب‌های روانشناسی رو داره.

درصد تطابق

می‌دانید که با مطالعه دقیق و کامل کتاب‌های جامع روان‌آموز، می‌توانید در هر درس، درصد بالایی در آزمون کسب کنید. برای تایید این سخن، روان‌آموز هر سال با ارائه فایل مستندات دقیق، میزان پوشش دهی کتاب‌ها را محاسبه و منتشر می‌کند. درصد تطابق کتب روان‌آموز با کنکور کارشناسی ارشد روانشناسی سال ۱۴۰۲ نیز به شرح زیر است:

برای مشاهده فایل تحلیل درس به درس کنکور ۱۴۰۲ همراه با فایل مستندات، QR code زیر را اسکن کن!

به نظر شما هواپیما در چند درصد زمان پرواز در مسیر از پیش تعیین شده حرکت می‌کند؟ صفر درصد! سیستم خلبان خودکار در هر ثانیه هزاران بار اختلاف موقعیت فعلی هواپیما را با موقعیتی که باید در آن باشد، محاسبه کرده و دستوره‌های اصلاحی مورد نیاز را صادر می‌کند. رولف دوبلی در کتاب هنر خوب زندگی کردن می‌گوید: اصلاح، یک جزء همیشگی در مسیر زندگی است و رمز بقا و ماندگاری محسوب می‌شود.

ما هم در روان‌آموز هر چند تمام تلاشمان را برای ارائه بی‌عیب و نقص کتاب‌ها و سایر محصولات انجام می‌دهیم اما معتقدیم، اصلاحات و اضافات را نباید دست کم گرفت. هر چند که هر ساله پس از برگزار شدن کنکور اقدام به جمع‌آوری اطلاعات جدید و به‌روز در تمامی درس‌ها مطابق با آخرین تغییرات کتاب‌های مرجع و منبع اصلی و شیوه طراحی تست طراحان کنکور می‌کنیم (کاری که کمتر موسسه‌ای می‌کند)، اما باز هم پس از انتشار کتاب‌ها، این روند را متوقف نمی‌کنیم. مولفین و همکاران تیم روان‌آموز همه روزه در حال مطالعه و تفحص در باب مباحث علمی و مشاوره‌ای کنکور هستند تا چنانچه محتوا و مطالب جدیدی به دستمان رسید، آن‌ها را با شما نیز به اشتراک بگذاریم. هر چند این کار بسیار سخت و زمان‌بر است، اما از آن‌جا که ما خود را در قبال داوطلبین و مخاطبینمان متعهد و مسئول می‌دانیم، این پروسه پیچیده برایمان شیرین و اثربخش است. این QR code ها در واقع نقش تکمیل‌کننده برای هر کتاب ایفا می‌کنند. ما در طول یک سال تحصیلی از طریق این لینک‌ها با تمام افرادی که کتاب‌ها را تهیه کرده‌اند در ارتباط خواهیم بود و در صورت لزوم محتواهای مکمل از جمله مقالات، مطالب علمی جدید و تست‌های مرتبط را جهت استفاده شما در لینک‌های مربوطه بارگذاری خواهیم کرد. لازم به ذکر است استفاده از محتوای مکمل، فقط در همان سال و ویژه داوطلبانیست که کتب چاپ جدید را تهیه کرده‌اند.

اطلاع‌رسانی‌ها در مورد انتشار محتوای جدید نیز از طریق کانال‌های روان‌آموز در شبکه‌های اجتماعی انجام می‌شود.

فصل ۱/ روانشناسی تربیتی و پژوهش آن	۹
فصل ۲/ رشد و نظریه رشد پیاژه	۲۶
فصل ۳/ نظریه رشد ویگوتسکی و برونر	۴۰
فصل ۴/ نظریه‌های رشد هیجانی- اجتماعی	۵۴
فصل ۵/ نظریه‌های یادگیری رفتاری	۶۹
فصل ۶/ آموزش به کمک شیوه‌های تغییر رفتار	۹۱
فصل ۷/ نظریه‌های شناختی یادگیری	۱۰۹
فصل ۸/ نظریه یادگیری شناختی خبرپردازی نظام یاد	۱۳۲
فصل ۹/ نظریه یادگیری شناختی سازنده‌گرایی	۱۵۱
فصل ۱۰/ انگیزش در یادگیری	۱۶۱
فصل ۱۱/ سبک‌های یادگیری و تفکر، شخصیت و خلق و خو	۱۸۰
فصل ۱۲/ هوش	۱۹۵
فصل ۱۳/ تفکر، مفهوم‌سازی و قاعده‌آموزی	۲۱۰
فصل ۱۴/ حل مسئله، تفکر انتقادی، آفرینندگی، تصمیم‌گیری	۲۱۸
فصل ۱۵/ راهبردهای یادگیری و مطالعه	۲۳۱
فصل ۱۶/ تفاوت‌های قومی، فرهنگی و جنسیتی در آموزش	۲۴۳
فصل ۱۷/ طراحی آموزشی، هدف‌های آموزشی و آمادگی یادگیری	۲۴۸
فصل ۱۸/ طبقه‌بندی هدف‌های آموزشی	۲۵۶
فصل ۱۹/ آموزش معلم محور به روش سخنرانی و آموزش مستقیم	۲۶۷
فصل ۲۰/ آموزش یادگیرنده محور	۲۸۱
فصل ۲۱/ مدیریت کلاس درس	۲۹۱
فصل ۲۲/ سنجش و ارزیابی	۳۰۰

فهرست مطالب

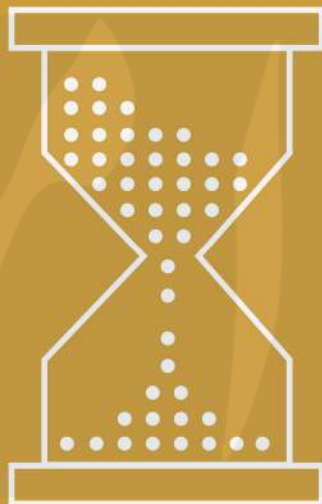
خوشحالیم که روان آموز را انتخاب کرده‌ای و در مسیر تبدیل شدن به یک روانشناس خبره، این فرصت را داریم که کنارت باشیم. تمام تلاش ما این است که همراه بهتری باشیم.

به پایان آمد این دفتر، حکایت ما و شما همچنان باقیست. حالا که به انتهای این فهرست رسیده‌ای برای بهبود این همراهی، به همکاری ات نیاز داریم. حتی یک ایده که به نظر خودت شاید خیلی کوچک بیاید، ممکن است برای ما حسابی راهگشا باشد. در این لینک یک فرم نظرسنجی هم داریم که به پاس زمانی که برای پاسخگویی اختصاص می‌دهی، جوایز ارزنده‌ای در نظر گرفته‌ایم که پس از برگزاری کنکور به قید قرعه تقدیم خواهد شد.

برای ثبت ایده یا شرکت در نظرسنجی QR code را اسکن کن!

I AM GOING TO BE A PSYCHOLOGIST

داستان یک سفر...

امید داریم لذت گشت و گذار در دنیای این کتاب به جانتان بنشیند، خوشحال می شویم اگر قبل از شروع این کتاب، اهداف و رویاهای خود را در این زمینه بنویسید و عکس این صفحه را برای ما ارسال کنید. این صفحه در مواقع سخت و بحرانی مطالعه برای کنکور، همیشه کنار توست.

فصل ۱

روانشناسی تربیتی و پژوهش آن

آنچه باید در مورد روانشناسی تربیتی بدانیم

● اهمیت و چیستی

روانشناسی علم مطالعه رفتار و فرایندهای روانی است و روانشناسی تربیتی شاخه‌ای از علم روانشناسی است که به مطالعه آموزش و یادگیری در موقعیت‌های آموزشی می‌پردازد و هدف آن کمک به پرورشکاران در برخورد درست با موقعیت‌های آموزش و پرورش است. این رشته ویژگی‌های یادگیرنده‌ها، شرایط یادگیری و روش‌های آموزش مبتنی بر فرد را مطالعه می‌کند و مجموعه‌ای از نظریه‌ها و مهارت‌های مورد نیاز برای معلمان را فراهم می‌کند تا به تناسب موقعیت‌های مختلف از آن استفاده کنند.

● زمینه تاریخی و نحوه شکل‌گیری

شاخه روانشناسی تربیتی را چندین نفر از پیشگامان روانشناسی قبل از شروع قرن بیستم ایجاد کردند. سه تن از این پیشگامان که نقش بیشتری داشتند عبارت‌اند از: ویلیام جیمز، جان دیویی و ادوارد ثرنادیک.

○ ویلیام جیمز (۱۸۴۲-۱۹۱۰)

جیمز بر اهمیت مشاهده و یادگیری در کلاس‌ها به منظور بهبود آموزش تأکید داشت و معتقد بود که روانشناسی آزمایشگاهی اغلب نمی‌تواند به ما بگوید که چگونه به طور اثربخش به کودکان آموزش دهیم. او توصیه می‌کرد که معلمان برای کمک به رشد ذهنی کودکان باید درس را از نقطه‌ای شروع کنند که کمی فراتر از سطح دانش و فهم کودک باشد.

نکته: پیازه و ویگوتسکی هم می‌گن که شروع درس باید کمی فراتر از دانش و فهم دانش‌آموز باشه.

پیاژه این مفهوم رو با اصطلاحات «برهم زدن تعادل» و «تازگی در حد متوسط» بیان می‌کنه و ویگوتسکی با اصطلاح «منطقه تقریبی رشد». تو فصل‌های بعدی کامل براتون توضیح می‌دیم.

○ جان دیویی (۱۸۵۹-۱۹۵۰)

دیویی دومین پیشگام در شکل‌گیری روانشناسی تربیتی است و نقش مهمی در کاربرد علمی روانشناسی دارد. در ادامه مهم‌ترین ایده‌های او را مطرح می‌کنیم:

۱. به عقیده دیویی کودک یادگیرنده فعال است و از طریق عمل کردن به بهترین شکل یاد می‌گیرد؛ به همین دلیل به روش یادگیری کشف کردن به جای انتقال اطلاعات تأکید می‌کند.

۲. دیویی توصیه می‌کرد که صرفاً بر آموزش موضوع‌های تحصیلی تأکید نشود و به چگونگی حل مسائل توسط کودکان اهمیت داده شود تا بتوانند با دنیای بیرون از مدرسه انطباق پیدا کنند. او آموزش را به صورت یک موضوع کلی در نظر می‌گرفت.

۳. به اعتقاد دیویی، تمام کودکان (با هر جنسیت و طبقه اجتماعی و اقتصادی و قومی) حق دارند از آموزش مناسب برخوردار باشند.

○ ثرنادیک (۱۸۷۴-۱۹۴۹)

سومین پیشگام روانشناسی تربیتی ادوارد ثرنادیک، از شاگردان ویلیام جیمز است. روانشناسی تربیتی به معنی امروزی با کوشش ادوارد ثرنادیک آغاز شد. او مطالعات خود را با آزمایش حیوانات آغاز کرد؛ سپس توجه او به چگونگی یادگیری انسان معطوف شد.

یکی از سوالات همیشگی در آموزش و پرورش مربوط به چگونگی انتقال دانش از یک موقعیت یادگیری به موقعیت دیگر بوده است. تا قبل از انجام پژوهش‌های ثرنادیک در این باره، روانشناسی قوای ذهنی (انضباط صوری یا انضباط ذهنی) توجیه‌کننده انتقال یادگیری بوده است.

نظریه انضباط صوری بیان می‌کند که ذهن آدمی از قوای مختلفی مانند استدلال، توجه، قضاوت حافظه و غیره تشکیل شده است؛ برای مثال تمرین استدلال (مثلاً حل یک مسئله ریاضی) به فرد قدرت استدلال بیشتری می‌دهد. بنابراین همان‌طور که ماهیچه‌ها را می‌توان با تمرین قدرتمند ساخت، قوای ذهنی را نیز می‌توان از راه تمرین نیرومند کرد. ثن‌دایک با انجام پژوهش‌های خود نظریه عناصر همانند را به جای نظریه قوای ذهنی مطرح کرد و نظریه قوای ذهنی را رد کرد. نظریه عناصر همانند علت انتقال یادگیری از یک موقعیت به موقعیت دیگر را میزان شباهت این دو موقعیت می‌داند. مثلاً یادگیری ریاضی به یادگیری آمار کمک می‌کند، زیرا محتوای این دروس به هم شباهت دارند. ثن‌دایک را می‌توان آغازگر سنجش و اندازه‌گیری و ارتقاء شالوده علمی یادگیری دانست. از دید او مهم‌ترین وظیفه مدرسه، پرورش مهارت‌های استدلال کردن در کودکان است. او معتقد بود روانشناسی باید مبنای علمی داشته باشد و بر اندازه‌گیری مبتنی باشد.

رویگرد اسکینر (دهه‌های میانی قرن بیستم) بر اساس باورهای ثن‌دایک بنا نهاده شده بود. اسکینر خاطرنشان کرد که فرایندهای ذهنی که قابل دیدن و مشاهده نیستند نمی‌توانند روانشناسی علمی باشند. اسکینر، روانشناسی را به عنوان علم مطالعه رفتار قابل مشاهده و پیامدهای قابل کنترل آن تعریف کرد و مفهوم یادگیری برنامه‌ای را مطرح کرد که در فصول آینده، آن را شرح خواهیم داد.

بنابر آنچه گفتیم رویکردهای رفتاری بر رفتارهای قابل مشاهده و اهداف رفتاری تأکید می‌کردند؛ اما این اهداف رفتاری، نیاز مربیان و اهداف واقعی را در بر نمی‌گرفت. به همین دلیل انقلاب شناختی در روانشناسی در قرن بیستم اتفاق افتاد و به دنبال آن مفاهیم غیر قابل مشاهده و شناختی (مانند حافظه و استدلال و تفکر) برای کمک به یادگیری دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گرفت.

در اواخر قرن بیستم، روانشناسی تربیتی دوباره به سمت جنبه‌های شناختی مطرح شده توسط جیمز و دیویی روی آورد و رویکردهای متنوعی مانند روانشناسی گشتالت (تنظیم مجدد مفاهیم و تجربه‌هایی که منجر به بینش می‌شود) و رویکرد خبر پردازشی (مربوط کردن اطلاعات جدید به اطلاعات قبلی منجر به یادگیری می‌شود) شکل گرفت.

همچنین در چند دهه آخر قرن بیستم، برخی روانشناسان انسان‌گرا بر اختصاصی بودن تجربه‌های انسان و جنبه‌های اجتماعی و هیجانی زندگی دانش‌آموزان تأکید کردند.

● دیدگاه‌های موجود

سه دیدگاه عمده در زمینه روانشناسی تربیتی وجود دارد:

دیدگاه اول، روانشناسی پرورشی را کاربرد دانش روانشناسی در فعالیت‌های کلاسی می‌داند. پیروان این دیدگاه برای نام‌گذاری کتاب‌های خود از عناوین روانشناسی پرورشی پرهیز می‌کنند و از عناوینی مانند کاربرد روانشناسی در آموزش و روانشناسی برای آموزش استفاده می‌کنند.

دیدگاه دوم، روانشناسی پرورشی را استفاده از روش‌های روانشناسی برای مطالعه فعالیت‌ها و موقعیت‌های کلاس درس می‌داند.

دیدگاه سوم، به روانشناسی پرورشی به عنوان یک نظام مستقل با نظریه‌ها، روش‌های پژوهش، مسائل و فنون ویژه‌ی خود نگاه می‌کند.

وولفلک روانشناسی پرورشی را به عنوان «یک نظام وابسته به فرایندهای آموزش و یادگیری که هم روش‌ها و نظریه‌های روانشناسی را به کار می‌بندد و هم دارای روش‌ها و نظریه‌های خودش است» تعریف می‌کند. پیروان دیدگاه سوم برای روانشناسی دو هدف و وظیفه اصلی قائل‌اند:

۱. درک و فهم فرایند یادگیری و آموزش

۲. فراهم کردن راه‌های بهبود بخشیدن به این فرایندها

امروزه این دیدگاه بیشترین طرفدار را دارد.

● قلمرو و موضوعات

سیفرت، روانشناسی پرورشی را به عنوان «مطالعه‌ی چگونگی ایجاد یادگیری و این‌که چگونه آموزش می‌تواند به ایجاد یادگیری کمک کند» تعریف می‌کند.

ادانل و همکاران روانشناسی پرورشی را این‌گونه تعریف می‌کنند. «ماموریت دوگانه روانشناسی پرورشی یکی درک و فهم یادگیرندگان و دیگری کمک به یادگیری آن‌ها است. روانشناسی پرورشی می‌کوشد تا تمام جنبه‌های فرایند آموزش-یادگیری را بفهمد و از این دانش برای بهبود فعالیت آموزش و پرورش استفاده کند».

بنا بر تعاریفی که ارائه شد، موضوعاتی که روانشناسی تربیتی به آن‌ها می‌پردازد آموزش، یادگیری و ویژگی‌های یادگیرنده است و سه عامل اساسی که زیر موضوع‌های روانشناسی پرورشی را تشکیل می‌دهند، یادگیرنده، معلم و فرایندی است که بین این دو واقع می‌شود.

یادگیری

یادگیری چیست؟

همان‌طور که گفته شد موضوعاتی که روانشناسی تربیتی به آن‌ها می‌پردازد، آموزش، یادگیری، و ویژگی‌های یادگیرنده است. پس یادگیری یکی از مهم‌ترین و در عین حال از مشکل‌ترین مفاهیم روانشناسی برای تعریف کردن است.

یادگیری را می‌توان به صورت‌های مختلف تعریف کرد:

۱. کسب دانش و اطلاعات، عادت‌های مختلف، مهارت‌های متنوع و راه‌های گوناگون حل مسائل.

۲. فراگیری رفتارهای مفید و حتی رفتارهای ناپسند و مضر.

اما معروف‌ترین تعریف یادگیری به قرار زیر است:

به تغییر نسبتاً پایدار در رفتار یا توان رفتاری که حاصل تجربه است یادگیری گفته می‌شود و نمی‌توان آن را به حالت‌های موقتی بدن مانند آنچه بر اثر بیماری، خستگی یا مصرف داروها پدید می‌آید نسبت داد.

در این تعریف، ۴ ویژگی وجود دارد:

۱. تغییر

۲. تغییر نسبتاً پایدار

۳. تغییر نسبتاً پایدار در توان رفتاری

۴. تغییر نسبتاً پایدار در توان رفتاری بر اثر تجربه

تغییر

بعد از این که تجربه یادگیری اتفاق می‌افتد، موجود زنده از جمله انسان از حالت قبل از کسب تجربه به یک حالت تازه تغییر می‌یابد. یادگیری چه پیچیده باشد (مانند یادگیری نحوه دوچرخه‌سواری) چه ساده (مانند یادگیری نام یک شخص)، در هر حال یادگیرنده پس از کسب مهارت یا اطلاع تازه در مقایسه با زمان قبل از یادگیری تغییر می‌کند. ما پیوسته بر اثر تجارب یادگیری در حال تغییر هستیم و آنچه بیش از هر عامل دیگری سبب دگرگونی افراد در طول زندگی می‌شود تجارب یادگیری است. زندگی انسان مانند رود خروشان است که در حال نو شدن و دگرگونی است و این، از برکت کسب تجربه و یادگیری رخ می‌دهد.

نکته: دقت کنید که هر نوع یادگیری منجر به تغییر می‌شود، اما هر تغییری یادگیری محسوب نمی‌شود! مثلاً اگر شما به آرایشگاه برید و موها تون رو کوتاه کنید، یک تغییر در شما ایجاد شده اما این تغییر منجر به یادگیری جدیدی نشده.

نسبتاً پایدار

زمانی را به یاد بیاورید که امتحان مهمی دارید و با انرژی شروع به درس خواندن می‌کنید. بعد از گذشت چند ساعت احساس خواب‌آلودگی و خستگی شدیدی می‌کنید. سپس می‌خوابید و زمانی که بیدار می‌شوید دیگر احساس خستگی نمی‌کنید. افت انرژی برای درس خواندن یک تغییر در شما بود اما پایداری نداشت. زیرا با استراحت کردن به حالت اولیه خود بازگشت.

یا موقعیتی را در نظر بگیرید، از یک محل پر نور به یک اتاق کم نور وارد می‌شوید. بر اثر باز شدن مردمک چشم و سایر تغییراتی که در شبکیه چشم‌تان اتفاق می‌افتد دیدتان نسبت به اشیا اتاق تیره می‌شود و این یک تغییر موقت ناشی از انطباق حسی است و یک تغییر از نوع یادگیری محسوب نمی‌شود بلکه یک تغییر فیزیولوژیکی است؛ زیرا پس از خارج شدن از محیط کم نور به حالت قبل باز می‌گردد. اما تغییراتی که می‌توانیم آن‌ها را یادگیری بنامیم نسبتاً پایدار هستند. بسیاری از تغییرات ناشی از عوامل انگیزشی، هیجانی، خستگی و انطباق حسی هستند که به سرعت از بین می‌روند و در شمار تغییرات مربوط به یادگیری محسوب نمی‌شوند.

رفتار یا توان رفتاری

دانش‌آموز کلاس سومی را در نظر بگیرید که جدول ضرب را یاد گرفته و زمانی که معلم از او سوال می‌پرسد به خوبی پاسخ می‌دهد. این یک تغییر در رفتار این دانش‌آموز دیده می‌شود که پایدار نیز است. حال اگر این دانش‌آموز بعد از کلاس در حیاط مدرسه مشغول بازی باشد آیا باز هم جدول ضرب را به یاد دارد و یادگیری در او پایدار بوده؟ پاسخ به این سوال مثبت است. زیرا یادگیری جدول ضرب یک تغییر در توان رفتاری (رفتار بالقوه) دانش‌آموز ایجاد کرده است. اگر شرایط مناسب پیش بیاید این یادگیری بالقوه، بالفعل می‌شود. مثلاً اگر دوستش در حین بازی از او بپرسد 2×2 چند می‌شود؟ او فوراً پاسخ می‌دهد چهار!

تغییر حاصل از یادگیری به تغییر در توانایی فرد منجر می‌شود، نه صرفاً تغییر در رفتار آشکار او. یادگیرنده از راه یادگیری، توانایی انجام اعمال مختلف را کسب می‌کند و گاهی این توانایی به صورت نهان در فرد باقی می‌ماند. مثلاً معلمی که نظریات و مهارت‌های لازم برای مدیریت کلاس درس را یاد گرفته، تا زمانی که در کلاس درس قرار نگیرد نمی‌تواند آنچه یاد گرفته به کار ببندد و تغییری در رفتار ظاهری او ایجاد نمی‌شود.

بنا بر آنچه گفته شد، می‌توان گفت رفتار دو نوع است: آشکار و نهان. رفتار آشکار شامل اعمالی است که مستقیماً قابل مشاهده‌اند. مانند راه رفتن صحبت کردن و ... رفتار نهان شامل اعمال درونی است که مستقیماً قابل مشاهده نیستند و ما از طریق رفتار آشکار به آن‌ها پی می‌بریم. مانند تفکر و تخیل و ... ما برای فهمیدن و کسب اطلاع از میزان یادگیری فرد به عملکرد او رجوع کنیم. عملکرد همان محصول یادگیری است. ما با مشاهده تغییرات در عملکرد فرد استنباط می‌کنیم که آیا یادگیری اتفاق افتاده است یا خیر.

شباهت رفتار آشکار و عملکرد: هر دو به جنبه‌های قابل مشاهده رفتار اشاره دارند.

تفاوت رفتار آشکار و عملکرد: رفتار، به هر گونه عمل شخص گفته می‌شود در حالی که عملکرد به نتیجه عمل فرد گفته می‌شود. برای مثال یک رفتار ممکن است تکان دادن ناخن روی محدوده‌ای مشخص از سطح پوست باشد، اما ما آن را عملکرد (خاراندن) می‌نامیم.

گانه می‌گوید: «عملکردها رفتارهایی هستند که بر حسب تاثیراتشان دسته بندی و نام گذاری می‌شود».

به قول هیلگارد و باور «تفاوت بین یادگیری و عملکرد، تفاوت بین دانستن چگونه انجام دادن کاری و انجام دادن آن کار است».

نکته: عملکرد می‌تونه تحت تاثیر عوامل مختلفی مثل خستگی، بیماری، هیجان، شرایط محیطی و انگیزش قرار بگیره. پس حواستون باشه که عملکرد ممکنه همیشه شاخص درستی از یادگیری نباشه!

مثلاً ممکن است دانش آموز موقع امتحان دچار استریش بشه و عملکرد خوبی در امتحان نداشته باشه، در صورتی که مطالب رو به خوبی یاد گرفته بوده.

پس برای فهمیدن میزان واقعی یادگیری:

۱. باید از وسایل دقیق سنجش عملکرد، مثل آزمون‌ها و روش‌ها دیگه استفاده کرد.
۲. عملکرد در دفعات و شرایط مختلف سنجیده بشه.

○ تجربه

همان‌طور که گفته شد در اثر تجربه تغییر اتفاق می‌افتد و منجر به یادگیری می‌شود. اما آیا همه تغییرات صرفاً حاصل تجربه هستند؟ تغییراتی که بر اثر عوامل انگیزشی، انطباق حسی، خستگی، مصرف دارو و ... صورت می‌گیرد و موجب تغییر رفتار می‌شود، یادگیری محسوب نمی‌شود. همچنین رشد کردن، پیر شدن و بالغ شدن منجر به تغییر می‌شوند، اما این تغییر حاصل تجربه نیست و یادگیری محسوب نمی‌شود. منظور از تجربه در تعریف یادگیری اثرگذاری متقابل بین محرک‌ها (بیرونی و درونی) و یادگیرنده است. بنابراین گوش دادن سخنرانی، خواندن کتاب، زمین خوردن کودک یا فکر کردن به یک مطلب همه می‌توانند تجربه‌ای منجر به یادگیری باشند.

● یادگیری عمدی و اتفاقی

نیازی نیست که حتماً یادگیری جنبه عمدی داشته باشد. ما هر روز در معرض تجربه‌های برنامه‌ریزی نشده زیادی قرار می‌گیریم و یادگیری اتفاق می‌افتد. دانش‌آموزان با حضور در مدرسه در ارتباط با معلمان و دوستان، یادگیری‌های غیر عمدی فراوانی را تجربه می‌کنند که قابل پیش‌بینی نبوده است.

● تفکر و یادگیری

تفکر هم محصول یادگیری است و هم جزو تجاربی است که به یادگیری می‌انجامد. انسان در طول عمر خود، تفکر کردن و شیوه‌های آن را می‌آموزد و سپس با استفاده از همین تفکر، یادگیری‌های تازه کسب کند.

● یادگیری و رشد

بزرگ‌ترین رقیب یادگیری، رشد است. رشد عامل تغییر دهنده رفتار است؛ به کمک رشد و یادگیری تغییرات مداومی در انسان به وجود می‌آید. اگر مجموعه رفتارهایی با توالی منطقی و بدون تمرین به وجود بیاید، می‌گوییم این رفتار با رشد کسب شده نه یادگیری. یادگیری بر

کسب دانش تأکید می‌کند.

عواملی که بر رشد و نمو اثر گذارند به وسیلهٔ زن‌ها تعیین می‌شود، در حالی که عواملی که بر یادگیری اثر می‌گذارند به وسیلهٔ وقایعی که در زندگی فرد رخ می‌دهد مشخص می‌شود.

آموزش

آموزش و تدریس

آموزش به صورت‌های مختلفی تعریف شده است:

- فعالیت‌های حرفه‌ای معلم
 - فراهم آوردن فرصتی برای این‌که دانش‌آموز یاد بگیرد (براون، اتکینسن).
 - فعالیت‌هایی که معلم به قصد آسان کردن یادگیری به تنهایی یا با کمک مواد آموزشی انجام می‌دهد.
- با توجه به نکاتی که در تعریف‌های فوق ارائه شد، می‌توان آموزش را به این صورت تعریف کرد:
- آموزش به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که با هدف آسان ساختن یادگیری از سوی معلم یا آموزگار طرح‌ریزی می‌شود و بین معلم و یک یا چند یادگیرنده به صورت کنش متقابل جریان می‌یابد.
- یادگیری فعالیت است که از سوی یادگیرنده انجام می‌گیرد و خود او در شکل‌گیری آن نقش مستقیم دارد. نقش معلم صرفاً فراهم آوردن شرایط و امکاناتی است که یادگیری را آسان کند.
- به گفته استرانگ، بهترین ملاک اثر بخشی معلمی، هدایت یادگیری دانش‌آموزان است. معلم می‌تواند نردبان صعود به درک بالا را در اختیار یادگیرندگان قرار دهد اما یادگیرندگان باید خودشان از این نردبان بالا روند (اسلاوین).
- معلم اثر بخش، روش یادگیری را آموزش می‌دهد نه صرفاً موضوع درسی را.
- پس می‌توان نتیجه گرفت یادگیری، فرایند درونی یادگیرنده است و آموزش نسبت به آن جنبه بیرونی دارد. سرچشمه یادگیری، در شخص یادگیرنده است و کمک‌های بیرونی جنبه تسهیل کننده دارد.
- آموزش و یادگیری ضمن ارتباط بسیار نزدیک با یکدیگر، دو فرایند مستقل اند. آموزش می‌تواند به یادگیری منجر شود، ولی یادگیری، ضرورتاً نتیجه آموزش نیست. بنابراین می‌توان گفت آموزش مجموعه فعالیت‌هایی است که در پی تسهیل یادگیری می‌باشد ولی ممکن است به یادگیری منجر نشود، زیرا اینکه یادگیری اتفاق بیفتد یا نه به عهده خود یادگیرنده است.
- در دنیای امروز با اشکال دیگر آموزش مانند آموزش به وسیلهٔ رادیو، کامپیوتر و کتاب مواجه می‌شویم که فاقد ویژگی کنش یا رابطه متقابل بین معلم و یادگیرنده است. بنابراین اگر بخواهیم تعریف جامع‌تری از آموزش ارائه کنیم را می‌گوییم:
- آموزش، هرگونه فعالیت یا تدبیر از پیش طرح‌ریزی شده‌ای است که هدف آن آسان کردن یادگیری در یادگیرندگان است.

تدریس نیز به اشکال گوناگونی تعریف شده است:

- فعالیت‌های معلم در حضور دانش‌آموزان و دانشجویان که اغلب به صورت کلامی انجام می‌گیرد.
 - تدریس، مجموعه اعمالی است که به قصد کمک به ایجاد یادگیری از سوی معلم انجام می‌شود (دمبو، ۱۹۹۴)
 - تدریس، کوشش‌های بین فردی برای کمک به یادگیرندگان برای کسب دانش، فراگیری مهارت‌ها و درک توانمندی‌های خود است. (ادانل، ریو، اسمیت)
- شاید در نگاه اول آموزش و تدریس مترادف به نظر برسند، اما دقیقاً هم معنا نیستند.
- آموزش شامل فعالیت‌های کلاسی معلم در حضور دانش‌آموزان، فعالیت‌های پیش از رفتن به کلاس یعنی طراحی آموزشی و فعالیت‌های مربوط به طراحی و اجرای ارزشیابی می‌باشد.
- تدریس (درس دادن) شامل فعالیت‌های معلم است که در حضور دانش‌آموزان و دانشجویان و اغلب به صورت کلامی انجام می‌گیرد و هدف آن کمک به ایجاد یادگیری است.

پس:

۱. تدریس بخشی از آموزش است، اما تمامی آن نیست.

۲. تدریس وابسته به معلم است اما آموزش می‌تواند بدون معلم صورت پذیرد.

۳. تدریس، کمک به ایجاد یادگیری است و آموزش، آسان کردن یادگیری است.

● پرورش (education) و کارآموزی (training)

پرورش به فرایندی منظم و مستمر گفته می‌شود که هدف آن رشد همه جانبه شخصیت فرد در جهت کسب و درک معارف بشری و هنجارهای جامعه و کمک به شکوفا شدن استعدادهای آنان است.

پس یک نظام پرورشی موفق، هم به شکوفا کردن استعدادهای ذاتی فرد کمک می‌کند و هم او را به عنوان یک انسان آگاه نسبت به مسائل جهانی و پایبند به ارزش‌های جامعه خود پرورش می‌دهد.

کارآموزی، گسترش نگرش، دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای انجام عملکرد مناسب در یک تکلیف یا شغل معین است. در جدول زیر به مقایسه پرورش و کارآموزی می‌پردازیم.

نکته: دقت کنید که هدف آموزش، آسان کردن یادگیری و هدف تدریس، کمک به ایجاد یادگیری است.

کارآموزی	پرورش	
کارآموزی به حوزه محدود اختصاص دارد.	فعالیت‌های پرورشی وسیع هستند و تمام جنبه‌های زندگی را در بر می‌گیرد.	حوزه فعالیت
هدف‌های کارآموزی محدود و مشخص اند. در دوره‌های کارآموزی همه کارآموزان موظف‌اند علی‌رغم علاقه و استعدادها، خود، به سوی هدف‌های واحدی که در برنامه دوره کارآموزی در نظر گرفته شده پیش بروند و مهارت‌هایی را کسب کنند که حرفه مورد نیاز آن دوره ایجاد می‌کند، زیرا هدف هر دوره کارآموزی ایجاد مهارت‌ها، دانش‌ها و نگرش‌های مورد نیاز فرد برای عملکرد مناسب در یک شغل یا حرفه‌ای معین است.	هدف‌های پرورش بسیار کلی و جامع اند. در نظام‌های پرورشی پرورش‌یابندگان آزاداند تا با بهره‌گیری از امکانات گوناگون نهادهای پرورشی مانند معلمان دروس مختلف، آزمایشگاه‌ها، کتابخانه‌ها و نظایر این‌ها با توجه به علاقه‌ها و استعدادها، خود مسیرهای دلخواه را انتخاب کنند و زمینه تحصیلی مورد علاقه خود را دنبال کنند.	هدف
دوره‌های کارآموزی معمولاً کوتاه و مقطعی هستند، مانند دوره تربیت معلم یا دوره تربیت خلبان.	دوره‌های پرورشی طولانی و مستمر هستند مانند دوره دبستان، دبیرستان، دانشگاه.	مدت زمان
دوره‌های کارآموزی معمولاً توسط موسسات صنعتی و خدماتی خصوصی و گاه دولتی و برای تامین نیروی انسانی متخصص مورد نیاز خودشان برگزار می‌شود.	پرورش غالباً توسط نهادهای رسمی و دولتی مانند مدارس و دانشگاه‌ها انجام می‌گیرد.	نهاد مربوطه

● رابطه اهداف آموزش پرورش و روانشناسی پرورش

چیزی که آموزش و پرورش را در دوره‌های زمانی یا جوامع مختلف از یکدیگر متمایز می‌کند فلسفه، هدف و شیوه عمل است. در هر دوره تاریخی یا هر جامعه‌ای آموزش و پرورش اهداف و محتوای خاصی را دنبال کرده و زمانی که تغییراتی در جوامع اتفاق افتاده آموزش و پرورش نیز تغییر کرده است. تجدید نظر در اهداف آموزش و پرورش، برای جوامع امری ضروری است. این امر در گذشته بسیار کند بوده، اما اکنون با کوتاه بودن اعتبار دانش و گسترش روزافزون آن، همراهی و همگامی آموزش و پرورش با این دانش‌ها، دشوار و یا حتی ناممکن شده است. چیزی که اکنون می‌تواند جایگاه آینده ملت‌ها را مشخص کند، توانایی آن‌ها در اکتساب، انتقال و به‌کارگیری دانش و مهارت‌های حل مسئله در دنیای کار و زندگی روزمره خواهد بود. بنابراین روانشناسی تربیتی دو هدف را برای آموزش و پرورش دنبال می‌کند:

۱. آموزش مهارت‌های فکری: در گذشته شیوه تفکر و استدلال به دلایلی مورد توجه نبوده بر روی آن تأکید نشده است، از جمله این دلایل:

- تفکر را مانند یکی از مهارت‌های اساسی مانند خواندن و نوشتن در نظر نمی‌گرفتند، درحالی‌که تفکر به معنی سازمان‌دهی مجدد ذهنی است و پایه و اساس برای هر نوع یادگیری و کسب دانش است.

- تفکر را امری طبیعی تلقی می‌کردند که خود به خود، به وجود می‌آید.

- معتقد بودند، تأکید بر آموزش تفکر موجب غفلت از پرورش اجتماعی و اخلاقی می‌شود درحالی‌که اگر تفکر و استدلال رشد کند فرد از خود بیرون آمده و سوی پذیرش آراء دیگران و توجه به مصالح اجتماعی رهنمون می‌شود.

اما امروزه، مطلب برای یادگیری بیش از اندازه و بی پایان است؛ بنابراین باید به یادگیرندگان مهارت‌هایی را آموزش داد که بتوانند در زندگی آینده استفاده کنند. مهم‌ترین این مهارت‌ها درست فکر کردن هست. از قدیم گفته شده «به جای ماهی دادن به فرد ماهیگیری را به او آموزش بده».

۲. یادگیری واقعی به جای یادگیری سطحی: باید به دانش‌آموزان کمک شود به جای حفظ طوطی‌وار مطالب، آنچه را می‌آموزند به مفهوم جامع‌تری ربط دهند و به اصول اساسی دست یابند و فرصت نظریه پردازی و فکر کردن و بیان افکار و همکاری گروهی پیدا کنند. همچنین خود را فردی متفکر، مستقل و کامل بدانند.

● آموزش اثر بخش

برای موفق شدن در کار معلمی هم باید هنر داشت هم علم. بدون داشتن هر یک از این دو نمی‌توان معلم موفقی شد. آموزش مانند یک جوراب تک سایز و مناسب همه نیست. معلم باید بر انواع دیدگاه‌ها و راهبردها (سازنده گرا، سنتی) تسلط داشته باشد و در استفاده از آن‌ها انعطاف پذیر باشد. این موضوع مستلزم دو نکته کلیدی است:

- دانش و مهارت‌های حرفه‌ای
- تعهد و انگیزش

○ دانش و مهارت‌های حرفه‌ای

- دانش حرفه‌ای

دانش‌آموزش‌گری: دانش چگونه ارائه دادن مطلب به گونه‌ای که برای یادگیرنده قابل فهم باشد.

دانش محتوای درس: شناخت و تسلط معلم بر موضوعی که تدریس می‌کند. این دانش دوران تحصیل معلم کسب می‌شود.

دانش مربوط به یادگیرندگان: معلم دانش‌آموزان خود را از هر جهت به ویژه از نظر رشد و توانایی شناختی بشناسد. داشتن اطلاع جامع از روانشناسی رشد به معلم کمک می‌کند.

دانش مربوط به یادگیری: معلم روش‌ها، فنون، ماهیت و شرایط یادگیری را بفهمد و برای یادگیری بهتر به دانش‌آموز کمک کند.

- مهارت‌های حرفه‌ای

مهارت در موضوع اصلی: یعنی داشتن یک درک فکورانه، انعطاف پذیر و مفهومی از موضوع اصلی به جای حفظ کردن اصطلاحات. همچنین معلم باید در زمینه سازمان دادن اندیشه‌ها و ارتباط برقرار کردن بین آن‌ها و روش درست اندیشیدن، بحث کردن و انتقال باورها از یک رشته علمی به یک رشته دیگر آگاهی داشته باشد.

مهارت برنامه‌ریزی و تدوین هدف: معلمان موفق، اهداف بالایی برای آموزش خود در نظر می‌گیرند و در جهت آن‌ها برنامه‌ریزی می‌کنند. آن‌ها تلاش می‌کنند تا یادگیری را چالش‌انگیز و جذاب کنند. و ملاک‌های مشخصی برای موفقیت در نظر می‌گیرند.

مهارت‌های مدیریت کلاس درس: معلمان اثربخش، قادرند کلاس درس را که در آن دانش‌آموزان به عنوان یک کل منسجم با یکدیگر همکاری می‌کنند، اداره کند و آن را به سمت انجام تکالیف کلاسی سوق دهند. معلم برای ایجاد شرایط یادگیری بهینه، به مجموعه‌ای از راهبردها جهت برقراری قواعد و روش‌ها، سازمان‌دهی گروه‌ها، نظارت کردن بر فعالیت کلاس‌های درس و رسیدگی به رفتارهای نامناسب برخی از دانش‌آموزان نیاز دارد.

مهارت‌های ارتباطی: مهارت‌های صحبت کردن، گوش کردن، غلبه بر موانع ارتباط کلامی، آگاهی از ارتباط کلامی دانش‌آموزان و حل سازنده تعارض‌ها برای آموزش اثر بخش، ضروری است. مهارت‌های ارتباطی در رابطه با والدین هم اهمیت دارد. معلمین واجد مهارت‌های ارتباطی، این مهارت‌ها را به دانش‌آموزان خود آموزش می‌دهند.

مهارت‌های فناورانه: معلمان اثر بخش مهارت‌های فناورانه خود را گسترش داده و از رایانه به نحو مناسبی در یادگیری کلاس درس استفاده می‌کنند و دانش‌آموزان را برای مشاغل آینده که نیازمند مهارت‌های فناورانه هستند آماده می‌کند.

○ تعهد و انگیزش

تعهد و انگیزش دربرگیرنده یک نگرش مثبت همراه با مراقبت از دانش‌آموز است. تعهد و انگیزش به معلم کمک می‌کند تا بر لحظات سخت و ناکام‌کننده معلمی پیروز شود. معلمان اثر بخش، به خودکار آمدی خود ایمان داشته و اجازه نمی‌دهد هیجانانگیز منفی، انگیزه آن

آشنایی با پژوهش علمی و مراحل آن

پژوهش علمی پژوهشی عینی، منظم، آزمون‌پذیر و بر مبنای روش علمی است. روش علمی شامل مراحل ماندن مفهوم سازی مسئله، جمع آوری داده، استخراج نتایج و بازبینی نتایج پژوهش و نظریه است. در جدول زیر انواع و هدف پژوهش علمی را شرح می‌دهیم.

انواع	پژوهش بنیادی. نتایج این پژوهش‌ها زیر بنای علم و فعالیت‌های انسان را تشکیل می‌دهد. هدف این پژوهش‌ها کشف مجهولات و افزایش دانش بشر است و بر پایه اندیشه و علائق محقق آغاز می‌شود. کاربرد مستقیم ندارد، نظریه‌ها و قوانین به دنبال این نوع از پژوهش وضع می‌شود.
	پژوهش کاربردی. هدف این پژوهش پیدا کردن راه حل‌های مناسب برای مشکلات زندگی است. نتایج پژوهش بنیادی را به صورت عملی استفاده می‌کند. کرلینچر می‌گوید «هدف از پژوهش کاربردی کمک به تصمیم‌گیری است».
هدف	تبیین. توضیح روابط بین متغیرها به گونه‌ای که قابل اثبات باشد.
	پیش‌بینی. پیشگویی ارزش یک متغیر بر اساس متغیر دیگر با درجه‌ای از صحت که بالاتر از تصادف باشد. عناوین دیگر برای پیش‌بینی حدس عالمانه یا فرضیه می‌باشد.
	کنترل. دستکاری در یک متغیر و استفاده از آن به مقادیر مختلف، برای ایجاد تغییر در یک متغیر دیگر. تبیین بر روابط منطقی، پیش‌بینی بر روابط زمانی و کنترل بر روابط علی یا تابعی استوار است.

● مراحل پژوهش علمی

مرحله اول: یک سوال یا مسئله آغازگر پژوهش می‌شود. به عنوان مثال، آیا نحوه پوشش معلم بر یادگیری دانش‌آموز اثرگذار است؟

مرحله دوم: این مرحله شامل طرح فرضیه بر اساس نظریه‌های موجود در رشته پژوهشگر و نتایج پژوهش‌های قبلی است. فرضیه، یک حدس علمی است که درست و غلط بودن آن با جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات پیرامون آن مشخص می‌شود.

مرحله سوم: این مرحله، مرحله جمع آوری داده‌ها است که روش پژوهش نام دارد. روش پژوهش، نحوه جمع آوری داده‌های لازم برای آزمون فرضیه را نشان می‌دهد.

مرحله چهارم: داده‌های به دست آمده، در این مرحله مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

مرحله پنجم: اگر نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها، درستی فرضیه را تایید کرد و همچنین این فرضیه در پژوهش‌های دیگر هم مورد تایید قرار گرفت، فرضیه به صورت قانون علمی در می‌آید.

قانون علمی عبارت است از بیان یک رابطه تایید شده بین دو یا چند متغیر. اگر رابطه بین دو یا چند متغیر از لحاظ علمی تایید نشده باشد به آن اصل می‌گویند. اصل، رابطه بین متغیرها را تبیین می‌کند، اما قانون به رابطه‌ای گفته می‌شود که به طور کامل آزمون شده و مشخص شده در موقعیت‌های مختلف قابل کاربرد است.

مرحله ششم: با کشف و ادغام چند قانون در یک زمینه علمی، قانون جامع‌تری حاصل می‌شود که نظریه علمی نام دارد. هیچ نظریه‌ای به طور مطلق درست یا غلط نیست و با انجام پژوهش‌های جدیدتر امکان تغییر دارد.

قدرت و ضعف نظریه‌ها بسته به این‌که چه میزان توانایی تبیین، پیش‌بینی و کنترل داشته باشند، متفاوت است. کرلینچر می‌گوید: «هدف اساسی علم نظریه است».

هم نظریه‌ها و هم قوانین و اصول علمی، راهنمای مفیدی برای تصمیم‌گیری‌های مهم، به ویژه تصمیم‌های آموزشی هستند. بنابراین، نظریه‌های برگرفته از پژوهش‌های علمی مربوط به آموزش و یادگیری، می‌تواند به عنوان ابزارهای ارزشمندی به معلمان در سازمان دادن و ساختن افکارشان کمک کند و تصمیمات ایشان را در مورد فعالیت‌های آموزشی بهبود دهد.

روش‌های پژوهشی در روانشناسی تربیتی

روانشناسی پرورشی، یکی از شاخه‌های علوم تجربی است؛ بنابراین از روش‌های این علم برای پژوهش استفاده می‌کند. روش‌های پژوهش مختلفی در روانشناسی پرورشی مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ در این مبحث، روش‌های پژوهش کیفی، کمی، اقدام پژوهی و پژوهش طولی و همچنین مقطعی را بررسی می‌کنیم.

پژوهش کیفی (توصیفی) صرفاً به توصیف وقایع و رویدادها می‌پردازد و درباره این‌که امور چه وضعی دارند به مطالعه می‌پردازد. مثلاً در مورد وضع کنونی دانش‌آموزان به مطالعه و کسب اطلاعات می‌پردازد. نتایج پژوهش توصیفی معمولاً به صورت غیر کمی (غیر عددی) گزارش می‌شود. به همین دلیل به آن پژوهش کیفی می‌گویند. مهم‌ترین روش‌های پژوهش توصیفی عبارت است از: مورد پژوهی، بررسی میدانی، قوم‌نگاری و زمینه‌یابی و روش بالینی.

پژوهش کمی، پژوهشی است که اطلاعاتی که به دست می‌دهد، طبیعتاً جنبه کمی یا عددی دارند یا به سادگی می‌توان آن‌ها را به عدد تبدیل کرد.

بنابراین در مقایسه پژوهش کمی و کیفی می‌توان گفت:

۱. نتایج پژوهش‌های کمی با اعداد و ارقام بیان می‌شود اما نتایج پژوهش‌های کیفی جنبه توصیفی دارند.

۲. پژوهش کمی بر اعداد، اندازه‌گیری و استدلال استقرایی مبتنی است، اما پژوهش کیفی به ادراک، فهمیدن از طریق ابزار کلامی و استدلال قیاسی وابسته است.

۳. رویکرد فلسفی پشتیبان پژوهش‌های کمی و کیفی با هم متفاوت است. روش‌های کمی به فلسفه اثبات‌گرایی وابسته‌اند و روش‌های کیفی از فلسفه پس‌اثبات‌گرایی سرچشمه می‌گیرند.

در فلسفه اثبات‌گرایی فرض بر این است که دانش مستقل از دانشمند است و وظیفه او کشف این دانش مستقل از خود است. پیروان رویکرد اثبات‌گرایی واقعیت‌های اجتماعی را نسبتاً ثابت می‌انگارند.

فلسفه پس‌اثبات‌گرایی در مقابل رویکرد قبلی قرار دارد و به وجود واقعیت مستقل از فرد باور ندارد، بلکه معتقد است که واقعیت اجتماعی به وسیله افرادی که در آن مشارکت دارند ساخته می‌شود. آن‌ها بر این فرض استوارند که دانش مستقل از دانشمند وجود ندارد، بلکه دانش به وسیله دانشمند ساخته می‌شود.

طرفداران سازندگی و پس‌اثبات‌گرایی، واقعیت را پدیده‌ای نسبی تلقی می‌کنند و بنابراین باور دارند که برداشت و معنی هر کس از جهان هستی و به‌ویژه محیط اجتماعی، ممکن است با برداشت دیگران متفاوت باشد. بنابراین، پژوهشگران این رویکرد معتقدند پژوهش علمی باید واقعیت‌های چندگانه که توسط افراد مختلف ساخته شده را در بر بگیرد. همچنین معتقدند که این واقعیت‌های گوناگون را نمی‌توان با روش‌های تحلیل کمی رایج در پژوهش مبتنی بر رویکرد اثبات‌گرایی به دست آورد، در عوض به مطالعه کل‌نگرانه و توصیفی پدیده‌ها اعتقاد دارند.

در جدول زیر به شرح انواع پژوهش‌های کمی و کیفی و سایر روش‌های رایج پژوهش در روانشناسی تربیتی می‌پردازیم.

پژوهش کیفی/توصیفی	<p>مورد پژوهی (مطالعه موردی). در این روش یک شخص یا موقعیت، عمیقاً مورد بررسی قرار می‌گیرد. مانند بررسی چگونگی یادگیری یک دانش‌آموز. سانتروک می‌گوید «مطالعه موردی غالباً زمانی به کار می‌رود که شرایط زندگی یک فرد را به دلایل عملی یا اخلاقی نمی‌توان تکرار کرد».</p>
	<p>بررسی میدانی (پژوهش در میدان). نوعی از پژوهش است که در موقعیت‌های طبیعی، مثلاً در شرایط واقعی کلاس درس صورت می‌پذیرد. در این روش به طور عمده از روش مشاهده طبیعی استفاده می‌شود. بنابراین، آزمایشگر باید تا حد ممکن به آزمودنی‌های مورد مطالعه خود نزدیک شود، تا جایی که به صورت یکی از مشارکت‌کنندگان درآید؛ به‌عنوان مثال، پژوهشگر به عنوان عضوی از کلاس درس شود تا بتواند از دیدگاه معلم و شاگردان درک بهتری کسب کند.</p>
	<p>قوم‌نگاری. روشی در مردم‌شناسی است که هدف آن، بررسی عمیق ویژگی‌های یک گروه از مردم، مانند یک فرهنگ، جامعه یا قبیله است. نمونه معروف این نوع پژوهش کارهای مردم‌شناس معروف مارگارت مید است؛ او مدت‌ها با مردم ساموآ زندگی کرد تا با الگوهای زیربنایی فرهنگشان آشنا شود. این پژوهش‌ها غالباً پروژه‌های بلندمدت هستند و از فنون مختلف پژوهش مانند مشاهده طبیعی و مصاحبه استفاده می‌کنند.</p>
	<p>زمینه‌یابی (مصاحبه و پرسش‌نامه). این روش به معمولاً برای سنجش عقاید یا نگرش‌های مردم در مورد موضوعات مختلف یا جمع‌آوری اطلاعات در مورد ویژگی‌های پدیده‌ها به کار می‌رود و در آن از پرسش‌نامه و مصاحبه استفاده می‌شود. برخلاف سایر روش‌های پژوهش توصیفی، نتایج این‌گونه پژوهش می‌تواند به صورت کمی گزارش شود و در آن تعداد یا درصد مردمی که دارای یک ویژگی هستند مشخص شود.</p>

پژوهش همبستگی. در پژوهش همبستگی رابطه (زمانی و پیش‌بینی) میان دو یا چند متغیر تعیین می‌شود. این رابطه با ضریب همبستگی (r) نشان داده می‌شود. ضریب همبستگی هم میزان و هم جهت رابطه را نشان می‌دهد و مقادیر بین +1 تا -1 را شامل می‌شود. ویژگی‌های ضریب همبستگی:

- ضریب همبستگی (+) نشان‌دهنده رابطه کامل مستقیم و مثبت بین دو متغیر است. یعنی اگر یک متغیر افزایش یابد، متغیر دیگر نیز افزایش می‌یابد و برعکس.

- ضریب همبستگی (-) نشان‌دهنده رابطه کامل منفی یا معکوس بین دو متغیر است. یعنی هر چه یک متغیر افزایش یابد، دیگری کاهش می‌یابد. برای مثال، اگر ضریب همبستگی بین خودکارآمدی و افسردگی (-1) باشد، به این معنی است که هرچه خودکارآمدی بیشتر باشد، افسردگی کمتر خواهد شد و برعکس.

- ضریب همبستگی صفر نشان‌دهنده نبود رابطه بین دو متغیر است. ضریب همبستگی بین قد فرد و ضریب هوشی او صفر است. به این معنی که هیچ رابطه‌ای بین قد و ضریب هوشی وجود ندارد.

- ضریب‌هایی که اعداد بین (+1) و (-1) را شامل می‌شوند، نشان‌دهنده رابطه غیرکامل بین دو متغیر هستند.

- مثلاً اگر ضریب همبستگی بین هوش هیجانی و مهارت‌های برقراری ارتباط (+0.6) باشد، به این معنا است که هر چه هوش هیجانی بیشتر باشد، مهارت‌های ارتباطی نیز بهبود می‌یابد و هرچه هوش هیجانی پایین‌تر باشد، مهارت‌های برقراری ارتباط کمتر می‌شود. هر چه این ضریب به (1) نزدیک‌تر شود، این رابطه مستقیم قوی‌تر خواهد شد.

نکته: تفاوت ضریب‌های مثبت و منفی جهت پیش‌بینی آن‌هاست؛ ضریب‌های مثبت امکان پیش‌بینی مستقیم و ضریب‌های منفی امکان پیش‌بینی معکوس را فراهم می‌کنند.

ضریب‌های همبستگی درصد نیستند، اما مجذور ضریب همبستگی نشان‌دهنده وجه مشترک بین دو متغیر مورد نظر است. ضریب همبستگی نشان‌دهنده علیت نیست. فقط می‌تواند رابطه زمانی و پیش‌بینی بین متغیرها را مشخص کند. بنابراین در پژوهش‌های همبستگی به جای به کار بردن متغیر مستقل (که علت فرض می‌شود) و متغیر وابسته (که معلول فرض می‌شود)، از اصطلاحات متغیر ملاک و پیش‌بین استفاده می‌شود. (متغیر پیش‌بین: متغیری که از روی آن متغیر ملاک را پیش‌بینی می‌کنند.)

روش آزمایشی: با کمک پژوهش آزمایشی می‌توانیم به روابط علت و معلولی پی ببریم. دقیق‌ترین و معتبرترین روش پژوهش در آموزش آزمایش است. پژوهش آزمایشی به صورت گروهی و انفرادی (تک آزمودنی) انجام می‌شود. آزمایش گروهی. در آزمایش گروهی همه شرایط باید تحت کنترل دقیق آزمایشگر باشد تا بتوان با ایجاد تغییر در متغیر مستقل، میزان تغییر در متغیر وابسته را اندازه‌گیری کند. در این روش از دو گروه آزمودنی به نام‌های گروه آزمایش و گروه گواه (کنترل) استفاده می‌شود. اعضای این گروه‌ها باید به صورت تصادفی انتخاب شوند، یعنی هر فرد آزمودنی با احتمال مساوی بتواند در گروه آزمایش یا گواه قرار بگیرد تا دو گروه قابل مقایسه باشند. بعد از تعیین گروه‌ها، متغیر مستقل با گروه آزمایش اجرا می‌شود ولی با گروه گواه به اجرا در نمی‌آید. پس از پایان آزمایش، تغییرات حاصل از هر گروه با هم مقایسه می‌شود تا معلوم گردد که متغیر مستقل چه مقدار توانسته تغییرات مورد پیش‌بینی را در گروه آزمایشی ایجاد کند.

آزمایش انفرادی (تک آزمودنی): در شرایطی اجرا می‌شود که مشکل آموزشی یک مشکل منحصر به فرد است و امکان پیدا کردن تعداد زیادی افراد مشابه برای تقسیم‌کردن آن‌ها به گروه آزمایش و کنترل وجود ندارد. این آزمایش‌ها اغلب با یک فرد به اجرا در می‌آید و آن فرد هم نقش آزمودنی آزمایشی و هم آزمودنی گواه را ایفا می‌کند. در این آزمایش‌ها تعیین شاخص‌های آماری و آزمون فرضیه برخلاف پژوهش گروهی الزامی نیست. یکی از معروف‌ترین طرح‌های تک آزمودنی طرح abab است که در ادامه آن را توضیح می‌دهیم. این طرح شامل چهار مرحله است:

مرحله اول (a اول) شامل یک دوره مشاهده خط پایه است که طی آن، متغیر وابسته بدون دخالت متغیر مستقل، در شرایط طبیعی برای مدت معین مورد مشاهده قرار می‌گیرد.

مرحله دوم (b اول) مرحله آزمایش است، در این مرحله متغیر مستقل اعمال می‌شود تا اثر آن بر متغیر وابسته تعیین و مشاهده شود.

مرحله سوم (a دوم) متغیر مستقل کنار گذاشته می‌شود تا وضعیت به خط پایه بازگشت کند.

مرحله چهارم (b دوم) متغیر مستقل دوباره به کار گرفته می‌شود.

به عنوان مثال، در پژوهشی هدف پژوهشگر، کاهش رفتار نامطلوب گریه کردن کودک با استفاده از روش خاموشی بود؛ در مرحله اول معلم رفتار گریه کردن کودک به مدت ۱۰ جلسه مشاهده کرد و در هر جلسه ۵ تا ۱۰ مورد گریه گزارش شد. در مرحله دوم معلم از روش خاموشی یعنی بی‌توجهی فعال به رفتار گریه کردن و توجه به رفتارهای خلاف گریه کردن استفاده کرد و دفعات گریه به ۰ تا ۲ بار در هر جلسه کاهش یافت. طی دو مرحله اول، هدف پژوهش که کاهش رفتار گریه کردن کودک بود حاصل شد. اما آیا می‌توان مطمئن بود کاهش رفتار گریه صرفاً به خاطر روش خاموشی به کار گرفته شده در پژوهش بوده یا علت دیگری مانند تغییر برنامه غذایی کودک بوده؟ برای مشخص شدن این موضوع، دو مرحله بعد انجام شد. در مرحله سوم متغیر مستقل که استفاده از روش خاموشی توسط معلم بوده متوقف شد و رفتار گریه کردن مجدداً به خط پایه (۵ تا ۱۰ دفعه در هر جلسه) برگشت و پژوهشگر نتیجه گرفت که علت کاهش گریه به کارگیری روش خاموشی بوده است. در مرحله چهارم مجدداً روش خاموشی به کار گرفته شد تا گریه کودک به حدود صفر کاهش یافت. منظور از اجرای این مرحله کمک به رفع مشکل کودک بود، زیرا در پایان مرحله سوم هدف پژوهشگر تحقق یافت.

<p style="text-align: center;">اقدام پژوهی</p>	<p>معلم خود می‌تواند در مورد مسائل و مشکلاتی که در کارشان با آن روبه‌رو می‌شوند به پژوهش بپردازد. این روش نوعی پژوهش کاربردی است که برای حل کردن مشکلات ویژه مربوط به کلاس درس یا آموزشگاه به وسیلهٔ معلم، مدیران و... طراحی و اجرا می‌شود. به گفته ادانل ریو و اسمیت «شعار پشتوانه اقدام پژوهی، معلم پژوهشگر است». در واقع اقدام پژوهی یک روش ویژه پژوهشی نیست بلکه در آن می‌توان از همه روش‌های پژوهش کمی و کیفی و توصیفی استفاده کرد. مراحل انجام پژوهش عمل‌نگر شامل: ۱. تشخیص مسئله، ۲. جمع‌آوری اطلاعات، ۳. تصمیم‌گیری و ۴. اقدام یا عمل می‌باشد. هدف‌های پژوهش عمل‌نگر به شرح زیر است:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. رفع مشکلاتی که در موقعیت‌های خاص تشخیص داده شده‌اند و بهبود بخشیدن به آن‌ها. ۲. آموزش ضمن خدمت و مجهز ساختن معلم‌ها به مهارت‌ها و روش‌های جدید و بهبود تحلیل و خودآگاهی آنان. ۳. افزودن رویکردهای اضافی یا تازهٔ آموزش و یادگیری به نظام موجود. ۴. بهبود روابط بین معلم عمل‌گرا و پژوهشگر دانشگاهی در رفع نواقص پژوهش سنتی. ۵. فراهم کردن یک روش حل مسئله در کلاس درس که از روش غیر عینی در حال اجرا بهتر باشد.
<p style="text-align: center;">انواع پژوهش بر مبنای گستره زمانی</p>	<p>طولی: مطالعهٔ افراد یکسان در طول یک دوره زمانی، معمولاً چندین سال یا بیشتر را شامل می‌شود. در این روش می‌توان چگونگی تغییر ویژگی‌ها را در افراد در طول زمان پیگیری کرد. اما به دلیل وقت‌گیر و پرهزینه بودن این تحقیق، بیشتر تحقیقات از نوع مقطعی است.</p> <p>مقطعی: مطالعه گروه‌هایی از افراد، در یک زمان است. مثلاً محقق که علاقه‌مند به مطالعهٔ عزت نفس در کودکان ۴، ۵ و ۸ ساله است، در یک مطالعه مقطعی همه این گروه‌های سنی را در یک زمان واحد مورد مطالعه قرار می‌دهد. امتیاز این روش صرفه‌جویی در زمان است، زیرا نیاز به صبر کردن برای بزرگ شدن بچه‌ها نیست. اما این روش اطلاعاتی در مورد چگونگی تغییر عزت نفس و پایداری آن در طول زمان به ما نمی‌دهد.</p>

خلاصه فصل

- روانشناسی تربیتی شاخه‌ای از علم روانشناسی است که به مطالعه آموزش و یادگیری در موقعیت‌های آموزشی می‌پردازد و هدف آن کمک به پرورشکاران در برخورد درست با موقعیت‌های آموزش و پرورش است.
- سه تن از این پیشگامان که نقش بیشتری در شکل‌گیری روانشناسی تربیتی داشته‌اند عبارت‌اند از: ویلیام جیمز، جان دیویی و ادوارد ثرندایک.
- در مورد روانشناسی تربیتی سه دیدگاه وجود دارد؛ دیدگاه اول روانشناسی تربیتی را استفاده از دانش روانشناسی در کلاس می‌داند، دیدگاه دوم روانشناسی پرورشی را استفاده از روش‌های روانشناسی برای مطالعه فعالیت‌های کلاس درس می‌داند و دیدگاه سوم روانشناسی تربیتی را یک نظام مستقل با روش‌ها و نظریه‌ها و... خود می‌داند؛ دیدگاه سوم بیشترین طرفدار را دارد.
- موضوعاتی که روانشناسی تربیتی به آن‌ها می‌پردازد، یادگیری، آموزش و ویژگی‌های یادگیرنده است.
- معروف‌ترین تعریف یادگیری می‌گوید: «یادگیری تغییر نسبتاً پایدار در رفتار یا توان رفتاری حاصل تجربه است و نمی‌توان آن را به حالت‌های موقتی بدن مانند اثر بیماری، خستگی یا مصرف داروها پدید می‌آید نسبت داد».
- یادگیری در اثر تجارب ما اتفاق می‌افتد و منجر به تغییر می‌شود و این تغییر نسبتاً پایدار است و برای مثال، یادگیری با تغییر محیط فیزیکی از بین نمی‌رود. این تغییر ممکن است در رفتار آشکار باشد یا صرفاً به عنوان توان رفتاری به صورت بالقوه کسب شود و در موقعیت مناسب آشکار شود.
- هر یادگیری تغییر است اما هر تغییری یادگیری نیست.
- یادگیری هم به صورت عمدی و هم به صورت اتفاقی صورت می‌گیرد.
- تفکر منجر به یادگیری می‌شود و یادگیری نیز به تفکر می‌انجامد.
- رشد بزرگ‌ترین رقیب یادگیری است. رشد تغییراتی بر مبنای ژن‌ها و یادگیری تغییرات بر مبنای تجربه است.
- آموزش به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که با هدف آسان ساختن یادگیری از سوی معلم یا آموزگار طرح‌ریزی می‌شود و بین معلم و یک یا چند یادگیرنده به صورت کنش متقابل جریان می‌یابد.

- تدریس (درس دادن) شامل فعالیت‌های معلم است که در حضور دانش‌آموزان و دانشجویان و اغلب به صورت کلامی انجام می‌گیرد و هدف آن کمک به ایجاد یادگیری است.
- پرورش به فرایندی منظم و مستمر گفته می‌شود که هدف آن رشد همه جانبه شخصیت پرورش‌یابندگان در جهت کسب و درک معارف بشری و کمک به شکوفا شدن استعدادهای آنان است.
- کارآموزی گسترش نگرش، دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای انجام عملکرد مناسب در یک تکلیف یا شغل معین است.
- روانشناسی تربیتی دو هدف را برای آموزش و پرورش دنبال می‌کند، آموزش مهارت‌های فکری و یادگیری واقعی به جای یادگیری سطحی.
- معلمی هم علم است و هم هنر. آموزش اثربخش مستلزم دانش و مهارت‌های حرفه‌ای و تعهد و انگیزش است.
- پژوهش علمی پژوهشی عینی، منظم، آزمون‌پذیر و بر مبنای روش علمی است.
- پژوهش علمی دو نوع بنیادی و کاربردی را شامل می‌شود. پژوهش بنیادی، به دنبال کشف مجهولات و افزایش دانش بشر است و کاربرد مستقیم ندارد. نظریه‌ها و قوانین به دنبال این نوع از پژوهش وضع می‌شود. پژوهش کاربردی، به دنبال پیدا کردن راه‌حل‌های مناسب برای مشکلات زندگی است. کرلینچر می‌گوید «هدف از پژوهش کاربردی کمک به تصمیم‌گیری است».
- هدف از پژوهش علمی تبیین، پیش‌بینی و کنترل است.
- هر پژوهش علمی شامل ۶ مرحله است: ۱. طرح سوال، ۲. طرح فرضیه، ۳. روش پژوهش، (نحوه جمع‌آوری داده‌ها) ۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها، ۵. تبدیل شدن فرضیه به قانون علمی در صورت تایید فرضیه، ۶. ادغام چند قانون و تشکیل نظریه.
- روانشناسی پرورشی، یکی از شاخه‌های علوم تجربی است؛ بنابراین از روش‌های این علم برای پژوهش استفاده می‌کند. از جمله روش‌های پژوهش کیفی، کمی و اقدام پژوهی و پژوهش طولی و مقطعی.
- پژوهش کیفی (توصیفی) صرفاً به توصیف وقایع و رویدادها می‌پردازد. معمولاً به صورت غیرکمی (غیرعددی) گزارش می‌شود. مهم‌ترین روش‌های پژوهش توصیفی عبارت است از: مورد پژوهش، بررسی میدانی، قوم‌نگاری و زمینه‌یابی و روش بالینی.
- پژوهش کمی، پژوهشی است که اطلاعاتی که به دست می‌دهد جنبه کمی یا عددی دارند یا به سادگی می‌توان آن‌ها را به عدد تبدیل کرد.
- پژوهش کمی بر اعداد، اندازه‌گیری و استدلال استقرایی مبتنی است، اما پژوهش کیفی به ادراک، فهمیدن از طریق ابزار کلامی و استدلال قیاسی وابسته است.
- رویکرد فلسفی پشتیبان پژوهش‌های کمی و کیفی با هم متفاوت است. روش‌های کمی به فلسفه اثبات‌گرایی وابسته‌اند و روش‌های کیفی از فلسفه پس‌اثبات‌گرایی سرچشمه می‌گیرند.
- در فلسفه اثبات‌گرایی فرض بر این است که دانش مستقل از دانشمند است و وظیفه او کشف این دانش مستقل از خود است.
- در فلسفه پس‌اثبات‌گرایی بر این فرض استوار است که دانش مستقل از دانشمند وجود ندارد، بلکه دانش به وسیله دانشمند ساخته می‌شود.
- در توصیف روش‌های پژوهش کیفی می‌توان گفت: مورد پژوهی به مطالعه عمیق یک شخص یا موقعیت می‌پردازد، بررسی میدانی در موقعیت‌های طبیعی صورت می‌گیرد، قوم‌نگاری روشی برای بررسی عمیق یک گروه از مردم است و زمینه‌یابی برای سنجش نگرش یا عقاید مردم در مورد موضوعات مختلف به کار می‌رود.
- پژوهش کمی نیز شامل دو روش همبستگی و آزمایشی می‌باشد. در پژوهش همبستگی رابطه (زمانی و پیش‌بینی) میان دو یا چند متغیر تعیین می‌شود. این رابطه با ضریب همبستگی (۲) نشان داده می‌شود. ضریب همبستگی هم میزان و هم جهت رابطه را نشان می‌دهد و مقادیر بین (+۱) تا (-۱) را شامل می‌شود. روش آزمایش نیز به دو صورت گروهی و تک‌آزمودنی اجرا می‌شود. در آزمایش گروهی همه شرایط باید تحت کنترل دقیق آزمایشگر باشد تا بتوان با ایجاد تغییر در متغیر مستقل، میزان تغییر در متغیر وابسته را اندازه‌گیری کند. آزمایش انفرادی (تک‌آزمودنی)، در شرایطی اجرا می‌شود که مشکل آموزشی یک مشکل منحصر به فرد است و امکان پیدا کردن تعداد زیادی افراد مشابه برای تقسیم کردن آن‌ها به گروه آزمایش و کنترل وجود ندارد.
- اقدام پژوهی نوعی پژوهش کاربردی است که برای حل کردن مشکلات ویژه مربوط به کلاس درس یا آموزشگاه به وسیله معلمان، مدیران و... طراحی و اجرا می‌شود.
- پژوهش طولی، مطالعه افراد یکسان در طول یک دوره زمانی، معمولاً چندین سال یا بیشتر را شامل می‌شود. پژوهش مقطعی مطالعه گروه‌هایی از افراد در یک زمان واحد است.

سوالات کنکور سراسری

۱) کدام روش تحقیق جزو روش‌های کیفی در روانشناسی محسوب نمی‌شود؟ (سراسری ۱۳۸۴)
 ۱) روش همبستگی ۲) روش مطالعه موردی ۳) روش قوم‌نگاری ۴) روش بالینی

۲) دیویی و طرفداران مکتب کارکردگرایی در پی آن بودند که: (سراسری ۱۳۸۵)
 ۱) با استفاده از روش‌های آزمون و خطا، دانش‌آموزان را برای حل مسئله تربیت کنند.
 ۲) دانش‌آموزان را با مسائل روبرو کنند تا با استفاده از شهود و بصیرت طبیعی مسائل را حل کنند.
 ۳) فونونی در روانشناسی تربیتی تهیه کنند که در حل مسائل زندگی واقعی کاربرد داشته باشد.
 ۴) اطلاعات لازم را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهند تا با پردازش آن‌ها به حل مسئله توفیق یابند.

۳) تحقیق مبتنی بر بررسی عقاید و نگرش‌ها را در کدام گروه زیر طبقه بندی می‌کنید؟ (سراسری ۱۳۸۵)
 ۱) زمینه‌یابی ۲) قوم‌نگاری ۳) موردپژوهی ۴) بررسی میدانی

۴) در روش آزمایشی محقق در جست‌وجو تعیین اثر..... است. (سراسری ۱۳۸۵)
 ۱) متغیر وابسته بر متغیر مستقل ۲) متغیر مستقل بر متغیر وابسته
 ۳) متغیر مستقل بر رفتار گروه گواه ۴) متغیر وابسته بر رفتار گروه آزمایش

۵) ضریب همبستگی برابر با ۰.۰۷۰- (سراسری ۱۳۸۵)

۱) بیانگر رابطه علت و معلولی بین دو متغیر است.
 ۲) نشان دهنده درصد وجه مشترک بین دو متغیر است.
 ۳) نشان می‌دهد که افزایش متغیر اول با کاهش متغیر دوم همراه است.
 ۴) بیانگر این است که افزایش متغیر اول با افزایش متغیر دوم همراه است.

۶) کدام تعریف برای یادگیری درست‌تر است؟ (سراسری ۱۳۸۶)

۱) کسب اطلاعات و بینش‌های تازه در یادگیرنده بر اثر تجربه
 ۲) ایجاد تغییرات در رفتار یادگیرنده بر اثر تمرین و تکرار
 ۳) ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یادگیرنده در اثر تجربه و تقویت
 ۴) ایجاد تغییرات کم و بیش دائمی در رفتار یادگیرنده بر اثر تجربه

۷) کدام نوع یادگیری به عملکرد تبدیل نشده است؟ (سراسری ۱۳۸۹)

۱) نهفته ۲) شهودی ۳) نمادین ۴) استنباطی

۸) محقق به بررسی رابطه بین سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان و جایگاه اجتماعی آنان در میان بزرگسالان پرداخته است. سازگاری اجتماعی در این تحقیق چه متغیری است؟ (سراسری ۱۳۹۰)

۱) ملاک ۲) پیشبین ۳) مستقل ۴) وابسته

۹) استفاده از فرضیه در عمل تربیتی موجب می‌شود که معلم (سراسری ۱۳۹۲)

۱) در تدریس وقت تلف نکند. ۲) از مسائل واقعی دور نشود.
 ۳) راه‌حل‌های مناسب ارائه کند. ۴) بین مواد آموزشی هماهنگی ایجاد کند.

۱۰) کدام عبارت نشان دهنده یک اصل است؟ (سراسری ۱۳۹۶)

۱) با افزایش قیمت‌ها قدرت خرید مردم کاهش می‌یابد. ۲) احمد برجسته‌ترین شاگرد در مدرسه خود است.
 ۳) برگ درختان در فصل پاییز می‌ریزد. ۴) خورشید همیشه از مشرق طلوع می‌کند.

۱۱) در روش همبستگی پژوهشگر بدون هیچ دخل و تصرفی (آزاد ۱۳۸۷)

- ۱) وجود یا عدم وجود روابط میان متغیرها را بررسی می‌کند. ۲) بین متغیرها رابطه و همبستگی ایجاد می‌کند.
 ۳) روابط علت و معلولی بین متغیرها را بررسی می‌کند ۴) اثرات حاصل از یک متغیر را در یک متغیر دیگر بررسی می‌کند.

۱۲) یکی از ویژگی‌های مهم در تعریف یادگیری..... (آزاد ۱۳۸۸)

- ۱) تغییر نسبتاً پایدار در اثر رشد و نمو. ۲) تغییر نسبتاً پایدار در توان رفتاری است.
 ۳) تغییر نسبتاً پایدار در اثر کسب مهارت است ۴) تغییر نسبتاً پایدار ناشی از عوامل انگیزشی.

۱۳) هدف از پژوهش‌های کاربردی آموزشی چیست؟ (آزاد ۱۳۸۸)

- ۱) کمک به تصمیم‌گیری ۲) کشف مجهولات
 ۳) کشف روابط بین امور و افزایش دانش بشری ۴) دستیابی به علل کارکرد دستگاه عصبی انسان

۱۴) در پژوهش‌های روانشناسی تربیتی منظور از پیش‌بینی است. (آزاد ۱۳۸۸)

- ۱) توجیه کردن روابط بین متغیرها به راه‌های معقول و منطقی
 ۲) توضیح دان روابط علمی و قابل اثبات
 ۳) نوعی حدس عالمانه یا همان فرضیه
 ۴) بررسی رابطه علمی بین متغیرها به راه‌های معقول و منطقی

۱۵) بررسی میدانی در روانشناسی پرورشی آن نوع پژوهشی است که (آزاد ۱۳۸۸)

- ۱) برای جمع‌آوری اطلاعات مرتبط یا ویژگی پدیده‌ها به کار می‌رود.
 ۲) به بررسی عمیق یک گروه از مردم می‌پردازد.
 ۳) یک فرد مشخص مثلاً معلم یا شاگرد را مورد بررسی عمیق قرار می‌دهد.
 ۴) در موقعیت‌های طبیعی و در شرایط واقعی صورت می‌پذیرد.

۱۶) در مقایسه نتایج حاصل از پژوهش‌های کمی و توصیفی کدام نتیجه‌گیری زیر درست است؟ (آزاد ۱۳۸۸)

- ۱) نتایج داده‌های توصیفی قابل تعمیم نیستند. ۲) نتایج داده‌های کمی قابل تعمیم نیستند.
 ۳) نتایج داده‌های توصیفی قابل اعتماد نیستند. ۴) نتایج داده‌های کمی قابل اعتماد نیستند.

روایتان را زندگی کنید

پاسخ تشریحی

۱) گزینه ۱

پژوهش کیفی صرفاً به توصیف وقایع و رویدادها می‌پردازد و درباره این که امور چه وضعی دارند و شرایط فعلی آن‌ها چگونه است به مطالعه می‌پردازد. اطلاعاتی که از پژوهش کیفی حاصل می‌شود به سادگی قابل تبدیل به عدد نیست و شامل بازبینی عمیق پدیده‌های پیچیده است. مهم‌ترین روش‌های پژوهش توصیفی یا کمی عبارت است از: مورد پژوهی، بررسی میدانی، قوم‌نگاری و زمینه‌یابی و روش بالینی. روش همبستگی و آزمایشی از روش‌های پژوهش کمی هستند.

۲) گزینه ۳

دیویی معتقد بود باید آموزش کودک را به صورت کلی در نظر گرفت و بر انطباق او با محیط تأکید کرد. یعنی کودک باید بتواند با دنیای بیرون از مدرسه انطباق یابد و صرفاً بر آموزش موضوع‌های تحصیلی تأکید نشود. او به چگونگی حل مسائل توسط کودکان اهمیت می‌داد.

۳) گزینه ۱

زمینه‌یابی به طور عمده برای سنجش عقاید یا نگرش‌های مردم در مورد موضوع‌های مختلف یا جمع‌آوری اطلاعات در مورد ویژگی‌های پدیده‌ها به کار می‌رود و در آن از پرسش‌نامه و مصاحبه استفاده می‌شود.

۴) گزینه ۲

در پژوهش آزمایشی تلاش بر این است که با دستکاری و تغییر در یک متغیر (متغیر مستقل)، در متغیر دیگر (متغیر وابسته) نیز تغییر ایجاد شود و به این صورت رابطه علیت بین متغیرها کشف شود.

۵) گزینه ۳

ضریب‌های همبستگی که اعداد بین -۱ و +۱ را شامل می‌شوند، نشان دهنده رابطه غیر کامل بین دو متغیر هستند. اگر ضریب همبستگی بین خودکارآمدی و افسردگی ۰.۶- باشد، به این معنی است که هرچه خودکارآمدی بیشتر باشد، افسردگی کمتر خواهد شد و برعکس.

تفاوت ضریب‌های مثبت و منفی جهت پیش‌بینی آن‌هاست.

ضریب‌های مثبت امکان پیش‌بینی مستقیم و ضریب‌های منفی امکان پیش‌بینی معکوس را فراهم می‌کنند.

۶) گزینه ۴

یادگیری تغییر نسبتاً پایدار در رفتار یا توان رفتاری و حاصل تجربه است و نمی‌توان آن را به حالت‌های موقتی بدن مانند اثر بیماری، خستگی یا مصرف نسبت داد. (هرگنهان و السون)

۷) گزینه ۱

اصطلاح یادگیری نهفته یا پنهان را تولمن مطرح کرد. این اصطلاح به این معنی است که یادگیرنده همه یادگیری خود را در غالب عملکرد نشان نمی‌دهد، بلکه بعضی از یادگیری‌ها به صورت پنهان باقی می‌ماند و زمانی که موقعیت مناسب آن فرارسد آشکار می‌شود.

۸) گزینه ۱

در پژوهش‌های همبستگی از متغیر پیش‌بین و ملاک به جای متغیر مستقل و وابسته استفاده می‌شود. متغیر پیش‌بین، متغیری که از روی آن متغیر ملاک را پیش‌بینی می‌کنند و متغیر ملاک، متغیری که مورد پیش‌بینی واقع می‌شود. مثلاً از روی جایگاه اجتماعی دانش‌آموزان (متغیر پیش‌بین) می‌توان سازگاری اجتماعی آنان (متغیر ملاک) را میان همسالان پیش‌بینی کرد.

۹) گزینه ۳

نظریه‌های برگرفته از پژوهش‌های علمی می‌تواند به عنوان ابزارهای ارزشمندی، معلمان را در سازمان دادن و ساختن افکارشان یاری دهد و کیفیت تصمیمات آن‌ها را در مورد فعالیت‌ها یا آموزشی بهبود ببخشد. هم نظریه‌ها و هم قوانین و اصول علمی راهنمای مفید معلم برای تصمیم‌گیری‌های مهم از جمله تصمیم‌های آموزشی هستند.

۱۰) گزینه ۱

اگر رابطه بین دو یا چند متغیر از نظر علمی تایید نشده باشد به آن اصل می‌گویند. اصل، رابطه بین متغیرها را تبیین می‌کند و قانون به رابطه‌ای گفته می‌شود که به طور کامل آزمون شده و مشخص شده در موقعیت‌های مختلف قابل استفاده است. گزینه ۳ و ۴ قانون هستند. گزینه ۲ رابطه بین متغیرها نشان نمی‌دهد.

۱۱) گزینه ۱

ضریب همبستگی نشان دهنده علیت نیست. فقط می‌تواند رابطه (زمانی و پیش‌بینی) بین متغیرها را مشخص کند.

۱۲) گزینه ۲

یادگیری به تغییر نسبتاً پایدار در رفتار یا توان رفتاری حاصل تجربه گفته می‌شود و نمی‌توان آن را به حالت‌های موقتی بدن مانند اثر بیماری خستگی یا مصرف دارو نسبت داد.

تغییر در توان رفتاری به این معنی است که یادگیری صورت گرفته، اما آشکار نشده است. مثلاً کودک با مشاهده پرخاشگری والدین، رفتار پرخاشگرانه را آموخته است، اما تا زمانی که در موقعیت مناسب پرخاشگری قرار نگرفته این یادگیری را آشکار نمی‌کند.

گزینه ۱۳

به اعتقاد کرلینچر هدف از پژوهش کاربردی کمک به تصمیم‌گیری در امر آموزش است.

گزینه ۱۴

تبیین: توضیح روابط بین متغیرها به گونه‌ای که قابل اثبات باشد.	هدف پژوهش علمی
پیش‌بینی: پیشگویی ارزش یک متغیر بر اساس متغیر دیگر با درجه‌ای از صحت که بالاتر از تصادف باشد. یا حدس عالمانه یا فرضیه.	
کنترل: دستکاری در یک متغیر و استفاده از آن به مقادیر مختلف برای ایجاد تغییر در یک متغیر دیگر. تبیین بر روابط منطقی، پیش‌بینی بر روابط زمانی و کنترل بر روابط علی یا تابعی استوار است.	

گزینه ۱۵

نوعی از پژوهش است که در موقعیت‌های طبیعی مثلاً در شرایط واقعی کلاس درس صورت می‌پذیرد. در این روش به طور عمده از روش مشاهده طبیعی استفاده می‌شود.

گزینه ۱۶

پژوهش کیفی صرفاً به توصیف وقایع و رویدادها می‌پردازد و درباره این که امور چه وضعی دارند و شرایط فعلی آن‌ها چگونه است به مطالعه می‌پردازد. نتایج این پژوهش را نمی‌توان به موقعیت‌های دیگر تعمیم داد.

منابع

- بیابانگرد، اسماعیل (۱۴۰۰)، روانشناسی تربیتی (روانشناسی آموزشی و یادگیری)، تهران: انتشارات ویرایش.
- جان دبلیو و سانتراک (۱۴۰۰)، روانشناسی تربیتی، ترجمه شاهده سعیدی و دیگران، تهران: انتشارات رسا.
- سیف، علی اکبر (۱۴۰۱)، روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش، تهران: انتشارات دوران.
- کدیور، پروین (۱۴۰۱)، روانشناسی یادگیری، تهران: انتشارات سمت.
- متیو اولسون و دیگران (۱۴۰۱)، مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری، ویراست دهم، ترجمه علی اکبر سیف، تهران: انتشارات دوران.

پل‌های ارتباطی ما با شما جهت برقراری ارتباط، پاسخگویی به سوالات
و دسترسی به آموزش‌ها و مطالب مشاوره‌ای رایگان

